

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

**INDONEESIA VABARIIGI
VÄLJAKUULUTAMINE
1945. a.**

TARTU 1973

XII
-948
940/990
103
IV

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOI
Üldajaloo kateeder

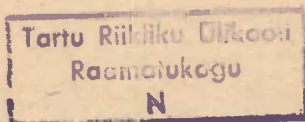
INDONEESIA VABARIIGI
VÄLJAKUULUTAMINE
1945. a.

MATERJALE PRAKTILISTEKS TÖÖDEKS

Tartu 1973

Kinnitatud Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogus
28. detsembril 1972.

Koostanud O. Kl a a s a e n

Käesolev materjalide kogumik on mõeldud ajaloo osakonna vanemate kursuste üliõpilastele abivahendina referaatide, eriseminari-, kursuse- ja diplomitööde kirjutamisel.

Kogumiku sissejuhatusena on antud O.Klaasseni artikkel "Revolutsioonilise situatsiooni iseloomust Indoneesias 1945.a. sügisel", mis annab üldise tagapõhja teemaga seotud küsimuste mõistmiseks.

Kogumiku esimeses osas on ära toodud mõned katkendid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei dokumentidest, mis üldistavad rahvusliku vabastusliikumise kogemusi ja mille tundmine on üliõpilastele hädavajalik antud teema probleemidele õigeks lähenemiseks.

Kogumiku teisese osas on esitatud olulisemad dokumentaalsed materjalid, sealhulgas ka katkendid 1945.aasta revolutsioonilistest augustipäevadest osavõtjate mälestustest, mis loovad pildi Indoneesia sotsiaalsete ja poliitiliste jõudude ees tol ajal seisnud probleemidest, annavad võtme nende mõistmiseks.

Kogumiku kolmandas osas on ära toodud nõukogude juhtivate ajaloolaste-indonesistide arvamused ja hinnangud probleemide ja sündmuste kohta, mis kõitsid maailma avalikkuse tähelepanu Indoneesia 1945.aasta augustipäevadel, kui sündis Indoneesia Vabariik.

Kogumiku lõpul on lisadena antud vajalikud selgitused materjalides esinevate mõistete ja terminite mõistmiseks, aga samuti mõningad faktilised andmed ning kirjandus olulisemate alateemade kohta. Materjalide kasutamise hõlbustamiseks on iga tekstiosa ees nurksulgudes originaalide vastava lehekülje number.

SISSEJUHATUS

Q. Klaassen. Revolutsioonilise situatsiooni iseloomust Indoneesias 1945.a. sügisel

1945.a. sügisel kujunesid Indoneesias tingimused revolutsiooniliseks purskeks.

Jaapani okupatsioonipoliitika militaristlike ringkondade ja monopolistliku kapitali (zaibatsu) huvides oli kutsunud esile majandusliku laose. Sajad ettevõtted, töökojad, istandused ja kaevandused olid tegevuse lõpetanud. Naftatoodang, mis 1941.a. oli 6 885 000 tonni, langes 1945. aastal 976 000 tonnini. Kautsukitoodang vähenes samal ajal 660 000 tonnilt 10 000 tonnile, inglistinatoodang 23 000 tonnilt 900 tonnile jne. Tööstustoodangu maht ulatus vaevalt 50%-le sõjaeelsest tasemest /35,82/. Maal, eriti Jaava saarel, valitses toiduainete puudus. Rahvamassid nälgisid. Kassaavatoodang Jaava saarel oli aastail 1941-1945 langenud 8,5 milj. tonnilt 5,6 milj. tonnile, riisitoodang 4,5 milj. tonnilt 3,8 milj. tonnile, maisitoodang 2,1 milj. tonnilt 1,2 milj. tonnile /36, 585/. Ei jätkunud majatarkust, rõivaid, arstimeid ja teisi esmajärgulisi tarbekaupu. Töötavate masside niigi rasket olukorda halvendasid hindade tõus, ülejõu käivad maksud, transpordi korratus, okupatsioonivõimude kuritarvitused jne. Indoneesias toimus tunduv "rõhutud klasside puuduste ja hädade teravnemine üle tavalise" /3, 218/.

Jaapani okupatsioonirežiim oli end indoneesia rahva silmis lõplikult paljastanud. Üldist pahameelt ei suutnud enam vaigistada ei repressioonid ega demagoogilised lubadused. Tugevnes vastupanuliikumine, väljendudes väga mitmesugustes vormides (loobumine koostööst, sabotaaž, Jaapani-vastane propaganda, talurahva ja sõdurite üles-

tõusud jne.). Laienes illegaalsete ja poollegaalsete patriootlike organisatsioonide võrk. Nende tegevusest võtsid aktiivselt osa kõige erinevamate kihtide esindajad. "Vaba Indoneesia Liikumises" (Gerakan Indonésia Merdeka-Geriladom) domineeris revolutsiooniline noorsugu, keda juhtisid D.N.Aidit, M.H.Lukman, Suko, Sjamsudin ja Sidik Kertapati - tulevased Indoneesia Kommunistliku Partei väljapaistvad tegelased. Revolutsiooniline noorsugu etendas olulist osa ka "Uues Põlvkonnas" (Angkatan Baru), "Pühvlirindes" (Barisan Banteng), "Transporditööliste Liidus" (Persatuan Buruh Kendaraan) ja mitmes teises organisatsioonis. Väikekodanlikud radikaalid olid koondunud "Õppurite ja Üliõpilaste Rühma" (Golongan peladjar dan mahasiswa), mida juhtis Chairul Saleh, samuti Tan Malaka ultrapahempoolset suunda järgivasse Sukarni gruppi ja paljudesse väiksematesse rühmitustesse. Rahvusliku intelligentsi mõõdukas tiib arendas vastupanutegevust sellistes rühmades, nagu Sjahriri grupp ja Subardjo poolt juhitud organisatsioon "Kaigun". Sukarno oli organiseerinud "Spetsiaalse Rünnakrühma" (Barisan Pelopor Istimewa), mida juhtis Sukardjo Wirjopranoto. Tegutses terve rida teisigi patriootlikke vastupanugruppe /25, 43-54/.

Halveneva sõjalise olukorra ja kasvava vastupanuliikumise tõttu ei suutnud Jaapan Indoneesiat enam endist viisi valitseda. "Alamkihtide" üha süvenevale rahulolematusele lisandus kriis "ülemkihtides". Kujunes situatsioon, millega analoogilist V.I. Lenin oli omal ajal iseloomustanud kui revolutsioonilist. Ta kirjutas, et "revolutsiooniks on vaja, et ekspuataatorid ei saaks elada ja valitseda vanaviisi. Ainult siis, kui "alamkihid" ei taha vanaviisi ja kui "ülemkihid" ei suuda vanaviisi, ainult siis revolutsioon võib võita" /5, 69-70/.

Vastavalt Sõja Planeerimise Kõrgema Nõukogu 17. juuli 1945.a. soovitusel /21, 51/ määras Jaapani valitsus 24. augusti 1945.a. selleks päevaks, mil imperaator Hirohito pidi Indoneesiale "annetama" sõltumatuse /24, 127/. Kuid nõukogude Liidu sõttaastumine Jaapani vastu 8. augustil 1945.a.

ajas nurja okupantide plaanid.

Jaapani imperialismi sõjaline lüüasaamine avaldas tohutut mõju rahvuslikule vabastusliikumisele Indoneesias. Kuni viimase ajani olid Indoneesia vastupanuliikumise jõud killustatud. Nii maa- kui ka linnaelanike hulgas oli palju neid, kes olid jaapanlaste terrorist ära hirmunud või kes eelistasid passiivset, äraootavat positsiooni ja ei olnud valmis välja astuma okupatsioonivõimude vastu /17,501/, Augustipäevadel aga kiirenes järsult antiimperialistlike jõudude revolutsioonilisuse kasvu ja konsolideerumise protsess. Kujunes välja, kuigi organisatsiooniliselt vormistamata kujul, ühtne rahvusrinne, millest faktiliselt võtsid osa kõik Indoneesia patriootlikult meelestatud klassid, kihid ja grupeeringud.

Antiimperialistlike jõudude ühtsus oli Indoneesias selleks oluliseks subjektiivseks faktoriks, mis võimaldas rahvusdemokraatliku revolutsiooni eduka teostumise.

Selle revolutsiooni põhilisteks liikumapanevateks jõududeks olid töötavad massid: töölised, talupojad, väikekodanlikud kihid.

Indoneesia talurahvas oli üks kõige aktiivsemaid sotsiaalseid jõudusid rahvusdemokraatlikus revolutsioonis. Talurahvamassid olid huvitatud eelkõige maa saamisest - Lääne-Jaaval, näiteks, oli 87% taluperedest maad alla ühe hektari /32, 112/ - ja kapitalismieelsete ekspuaterimisvormide likvideerimisest. Talupoegade peamiseks ekspuaterijateks ning maavaldajateks olid kolonisaatorid, kelle kätte koondus ca 3,8 milj. ha, s.o. 22,3% haritavast maast /22, 51-52/, koloniaalvõimu ametnikud ja 282 vassalliigi valitsejad. Seepeärast oli talurahva võitluse teravik suunatud võõramaiste rõhujate, koloniaalrežiimi vastu. Põllumajandusliku proletariaadi (enne II maailmasõda ligi 1,4 milj. /13, 12/) ja kehvikute (Jaaval üle 70% majanditest /18, 302-303, 306/) suur protsent läi soodsad objektiivsed eeldused talurahva revolutsiooniliseks organiseerimiseks.

Talurahva sotsiaalne heterogeensus, talurahvaorganisatsioonide puudumine ja ideeline konservatism viisid selleni,

et talupojad lülitusid revolutsiooni stiihiliselt, killustatult ning islami ja kodanliku natsionalismi tugeva mõju all. Talurahva ja töölisklassi vahelised võitlused jäid sporaadilisteks, ning selles seisnes kujunenud rahvusriide peamine sisemine nõrkus.

Indoneesia ligi 4,5 miljoniline töölisklass /13, 10-11/ oli seotud eelkõige väliskapitaliga, kuna Indoneesias praktiliselt puudusid suured rahvuslikud ettevõtted. Indoneesia töölisklassi peamiseks vaenlaseks oli väliskapital ja nii "langes koloniaalperioodil proletariaadi klassivõitlus kokku imperialismivastase võitlusega", märgib akadeemik A.A.Guber /11, 16/.

Indoneesia tööliised võtsid aktiivselt osa üldrahvalikust võitlusest jaapani okupantide vastu. Just need ajasid nurja jaapani imperialistide plaanid kasutada Indoneesia loodusressursse sõja huvides. Just need organiseerisid arvukalt sabotaažiakte raudteedel, vabrikutes ja kaevandustes. Just need olid Jaapani-vastase pöran-daaluse kõige järjekindlam ja otsustavam osa.

Kuid Indoneesia töölisklass ei suutnud tõusta vastu-panuliikumise hegemooniks. Talle polnud jõukohane juhtida antiimperialistlikku rahvusriidet. Tal ei jätkunud võitluskogemusi, klassimonoliitsust, ideelist karastatust ja poliitilist organiseeritust. Jaapanlased olid purustanud niigi nõrgad sõjaeelsed ametiühingud, kuhu 1941.a. oli koondunud vaid 123 500 töölist /13, 15/. Alates 1927.aastast illegaalsena töötav Indoneesia Kommunistlik Partei oli organisatsiooniliselt, poliitiliselt ja ideoloogiliselt veel väga nõrk. Partei juhtkond ei olnud momenti ülesannete tasemel, partei kaadrid olid killustatud paljude vastupanuorganisatsioonide vahel, partei liidrid olid kas vanglas või emigratsioonis. Partei sidemed olid mitteküllaldased. Puudusid tihedad kontaktid rahyusvahelise revolutsioonilise ja kommunistliku liikumisega. Indoneesia kommunistidel, nagu märgib D.N.Aidit, puudusid vajalikud kogemused "kolmes põhiküsimuses: ühiserinde küsimuses, partei ehituse küsimuses ja relvastatud võitluse

küsimuses". Partei "ei orienteerunud veel Indoneesia ühiskonna arengu ajaloolistes tingimustes, ei tundnud Indoneesia revolutsiooni iseärasusi ja seadusi, ei olnud veel omandanud marksismi-leninismi teooriat" /6, 724/.

Indoneesia rahvuslik kodanlus oli veel majandusliku, poliitilise ja ideelise ebaküpsuse staadiumis. Tema areng oli koloniaalrežiimi tingimustes olnud pidurdatud. Väliskapitali konkurents oli väga tugev: 1937.a. moodustasid väliskapitalimahutused Indoneesias 5,7 miljardit guldenit, millest 62,3% olid otsesed investeeringud /7, 9/. Väliskapitalimahutustest kuulus 70% Hollandile, 12,5% Inglismaale ja 10% USA-le. Väliskapital kontrollis kõiki maa tähtsamaid majandusharusid: väliskaubandust, suurtööstust, kindlustusasjandust, pangandust ja laevandust /23, 77/, luues nii "rahvusliku kodanluse arenemisele peaaegu ülepääsmatud takistused" /11, 14-15/. Peale selle tuleb arvestada, et sisekaubanduses olid tugevad positsioonid kohalikul hiina (osalt ka araabia ja india) kapitalil. Indoneesia rahvuslikule kapitalile kuulus enne II maailmasõda vaid 2% rahvusliku majanduse aktivest /15, 152/. Mõistagi ei rahuldanud niisugune olukord Indoneesia rahvuslikku kodanlust ning ta ühines Indoneesiale sõltumatuse nõudmisega.

Indoneesia rahvuslik kodanlus oli heterogeenne. sotsiaalselt ja etniliselt päritolult, sidemetelt indoneesia ühiskonna mitmesuguste kihtidega, ja ka poliitilistelt vaadetelt. Parempoolne tiib (konservatiivne ja liberaalne kodanlus), kuigi seisis rahvusliku sõltumatuse positsioonil, eelistas tegutseda ettevaatlikult "seaduslike" meetodite abil, minnes nii mõnigi kord printsipiitutele kompromissidele ja järeleandmisele. Pahempoolne tiib (radikaalne kodanlus) nõudis energilisemaid samme rahvusliku sõltumatuse kättevõitmisel.

Sellest hoolimata olid indoneesia rahvuslikul kodanlmsel tervikuna kitsaste etniliste, klassi- ja grupihuvide kõrval ka "objektiivselt üldrahvuslikud ülesanded, nimelt demokraatlikud ülesanded, võõrrahvusliku ikke kukutamise

ülesanne" /4, 111/. Ja sel perioodil oli see peamine. See-
pärast oligi rahvuslik kodanlus antiimperialistlike jõu-
dude ühisrinde oluliseks koostisosaks Indoneesia võitlu-
ses rahvusliku sõltumatuse kättevõitmisel ja kindlustami-
sel. Kuid seda ühisrinnet juhtida ei olnud talle nagu
töölisklassilegi jõukohane.

Indoneesia rahvusdemokraatlikus revolutsioonis haa-
rasid juhtimise enda kätte mitmesugused väikekedaalised
kihid (väiketööstusrid ja -kaupmehed, segaseisuelik intel-
ligents, käsitöölised jne.). Kõik need kihid olid oma
koosseisult äärmiselt heterogeensed. Väikekodanlikku kesk-
konda kuulusid, näiteks, suhteliselt jõukad ettevõtjad, pool-
laostunud poodnikud, käsitöökodade omanikud, rändkaupmehed,
suurlinnade pisikaupmehed, külakäsitöölised. Siia kuulu-
sid inimesed erineva usutunnistusega (islamiusulised, bu-
distid, ristiusulised, hindud jne.), erineva haridusliku baasi
ja tasemega ning väga mitmekesiste poliitiliste vaadete ja
tõekspidamistega. Nagu näitavad enne II maailmasõda läbi-
viidud konkreetse uurimused /32, 111/, lähenes suur osa
Jaava väikekodanlusest oma majandusliku positsiooni, oma
elatusasteme poolest rohkem proletaarsetele massidele ja kü-
lakehivistule kui rahvuslikule kodanlusele. Ainult osa tee-
nistujaid, vabakutselisi, üliõpilasi, nooremohvitseri ning
teisi intelligente ja poolintelligente suutis viljelda ko-
danlikku elulaadi. Sõda ja okupatsioon, jätkates väikekodan-
like masside pauperiseerimist, nivelleerisid neid erinevusi
veelgi.

Ja kõigest hoolimata said just need väikekodanlikud ki-
hid Augustirevolutsiooni faktiliseks hegemooniks Indonee-
sias. Põhjuseks oli:

1) klasside kujunemine oli Indoneesias üleminekustaadi-
umis, mistõttu kodanliku ühiskonna põhiklassid - proletari-
aat ja rahvuslik kodanlus - ei suutnud veel etendada juhi
osa;

2) töölisklassil puudusid liit töötava talurahvaga ja
hästi organiseeritud avangard tugeva revolutsioonilise par-
tei näol;

3) väikekodanlikud marhaenismi sotsiaalsed ja poliitilised ideed olid laialt levinud ning väikekodanlikel kihtidel olid Jaapani okupatsiooni aastatel suhteliselt soodsad tingimused organiseerumiseks ja tegutsemiseks;

4) väikekodanlikesse kihtidesse kuuluvad rahvuslikud liidrid (Sukarno, Hatta, Sjahrir, Tan Malaka jt.) olid ülimalt populaarsed, nende autoriteet oli suur.

Niisiis kujunes 1945.aasta augustipäevadel Indoneesias välja kõigi patriootlike rahvuslike jõudude antiimperialistlik ühisrinne. Sellesse kuulusid töölisklass, talurahvas, rahvuslik kodanlus ja väikekodanlikud kihid. Sellega ühinesid ka mõningad aristokraatlikud ringkonnad: osa Java aristokraatiat eesotsas Djokjakarta sultani Hamengku Bunono IX-ga ning mõned nn. välisvalduste feodaal-bürokraatliku ladviku esindajad. Kuid aristokraatlike ringkondade valdav enamus ei sidunud end liikumisega sõltumatuse eest. Antiimperialistlikust ühisrindest väljapoole jäi ka väikesearvuline (peamiselt võõrrahvuslik) kompradoorne kodanlus, kellel olid väliskapitaliga tihedad sidemed. Kõik need grupeeringud, kes suhtusid sõltumatuse ideesse kas vaenukult või ükskõikselt, moodustasid indoneesia rahvuslikus ühiskonnas tühise osa. 1945.aasta revolutsiooniliste augustisündmuste käiku nad pidurdada ei suutnud.

Revolutsiooniline situatsioon Indoneesias kasvas 1945. a. augusti keskel üle rahvusdemokraatlikuks revolutsiooniks.

Kasutatud kirjandus:

1. Ленин В.И. Неудавшаяся провокация. ПСС, т. I2, стр. 108-110.

2. Ленин В.И. Победа кадетов и задачи рабочей партии. ПСС, т. I2, стр. 271-352.

3. Ленин В.И. Крах II интернационала. ПСС, т. 26, стр. 209-265.

4. Ленин В.И. О карикатуре на марксизм и об "империалистическом экономизме". ПСС, т. 30, стр. 77-130.

5. Ленин В.И. Детская болезнь "левизны" в коммунизме. ПСС, т. 41, стр. I-104.

ж

6. Айдит Д.Н. Уроки Коммунистической партии Индонезии. "Избранные произведения. Статьи и речи". Москва 1962, стр. 711-747.

7. Александров Ю.Г. Политика Республики Индонезии в сельском хозяйстве. Москва 1964.

8. Вальков В.А. Индонезия на пути независимого развития. Москва 1960.

9. Губер А.А. Индонезия. Социально-экономические очерки. Москва-Ленинград 1932.

10. Губер А.А. Индонезийский народ в борьбе за независимость. "Кризис колониальной системы. Национально-освободительная борьба народов Восточной Азии". Москва-Ленинград 1949, стр. 137-178.

11. Губер А.А. Введение. "Республика Индонезия 1945-1960", Москва 1961, стр. 9-25.

12. Демин Л.М. Японская оккупация Индонезии (1942-1945 гг.). Москва 1963.

13. Забозлаева О.И. Формирование рабочего класса в Индонезии. "Краткие сообщения Института востоковедения", XX. Москва 1956.

14. Забозлаева О.И. Борьба индонезийского народа за упрочение независимости. "Республика Индонезия 1945-1960". Москва 1961, стр. 26-131.

15. Классы и классовая борьба в развивающихся странах, I, Москва 1967.

16. Национально-освободительное движение в Индонезии (1942-1965). Москва 1970.

17. Пробуждение угнетенных. Москва 1968.

18. Сотников Ю.А. Индонезия. "Аграрные отношения в странах Востока". Москва 1958, стр. 285-351.

19. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Tallin 1965.

20. Chaudhry, J. The Indonesian Struggle. Lahore-Peshawar-Karachi 1950.

21. Elsbree, W.H. Japan's Role in Southeast Asian Nationalists Movements, 1940-1945. Cambridge 1953.

22. Emerson, R. Malaysia. New York 1937.

23. Johnson, R.J.; McKeen, D.L.; Mears, L.A. Business Environment in an Emerging Nation. Evanston 1966.

24. Kahin, G.McT. Nationalism and Revolution in Indonesia. Ithaca 1955.

25. Kertapati, S. Sekitar proklamasi 17 Agustus 1945. Djakarta 1961.

26. Kroef, Dr. J.M. van der. Indonesia in the Modern World, I. Bandung 1954.

27. Mook, H.J. van. The Stakes of Democracy in Southeast Asia. New York 1950.

28. Ray, J.K. Transfer of Power in Indonesia 1942-1949. Bombay 1967.

29. Ubani, B.A.; Durrani, O.K.; Moein, M. Indonesian Struggle for Independence. Aunth 1946.

30. Vlekke, B.H.M. Nusantara. A History of Indonesia. The Hague-Bandung 1958.

31. Wehl, D. The Birth of Indonesia. London 1948.

32. Wertheim, W.F. Indonesian Society in Transition. A Study of Social Change. The Hague-Bandung 1956.

33. Wolf, C. The Indonesian Story. New York 1948.

34. Woodman, D. The Republic of Indonesia. London 1955.

*

35. Basic Information on Indonesia. Djakarta 1953.

36. "The Economist", 1946, No. 5355.

*

Tilendav kirjandus:

1. Айдит Д.Н. Единый национальный фронт и его история. "Избранные произведения. Статьи и речи". Москва 1962, стр. 78-89.

2. Айдит Д.Н. Индонезийское общество и индонезийская революция. Москва 1958.

3. Айдит Д.Н. Краткая история Коммунистической партии Индонезии. Москва 1956.

4. Ботас Д. На островах Индонезии. Москва 1959.

5. Губер А.А. К вопросу об особенностях формирования классов и партий в колониальной Индонезии. "Ученые записки Академии общественных наук", вып. 33. Москва 1958.

6. Царов В.А. К вопросу о научной периодизации новой и новейшей истории Индонезии. "Из истории стран Юго-Восточной Азии". Москва 1968, стр. 7-15.

7. Забозлаева О.И. К вопросу о провозглашении независимости Индонезии 17 августа 1945 г. Москва 1960.

8. История войны на Тихом океане, т. IV. Москва 1958.

9. Ньюто. Октябрьская революция в России и августовская революция в Индонезии. Москва 1958.

10. Савельев Н.А. Национальная буржуазия в странах Азии. Москва 1958.

11. Симония Н.А. Буржуазия и формирование нации в Индонезии. Москва 1964.

ESIMENE OSA

Väljavõtteid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei dokumentidest.

NIKP programm rahvuslikust vabastusliikumisest:

/41/ Maailm elab üle tormiliste rahvusliku vabastuse revolutsioonide ajastut. Kui imperialism surus maha enamiku rahvaste rahvuslikku sõltumatust ja vabadust ning neetis nad julma koloniaalorjuse ahelatesse, siis sotsialismi tekkimine tähistab rõhutatud rahvaste vabastuse ajastu saabumist. Rahvusliku vabastuse revolutsioonide võimas laine pühib minema koloniaalsüsteemi ja õõnestab imperialismi alustugesid. Endiste asumaade ja poolasumaade asemel on tekkinud ja tekivad noored suveräänsed riigid. Nende rahvad on astunud oma arengu uude perioodi. Nad on tõusnud uue elu loojaiks ja aktiivseiks osavõtjaiks rahvusvahelisest poliitikast, imperialismi purustamise revolutsiooniliseks jõuks.

Kuid võitlus ei ole veel lõppenud. Rahvad, kes heidavad endalt kolonialismi ahelad, on saavutanud erineva vabanemisastme. Paljud neist, olles loonud rahvusriigid, taotlevad majanduslikku iseseisvust ja poliitilise sõltumatuse kindlustamist. Imperialismi ja reaktsiooniliste imperialismisõbralike režiimide vastu tõusevad võitlusse nende maade rahvad, kes vormiliselt on iseseisvad, tegelikult aga on poliitiliselt ja majanduslikult sõltuvad välismaisetest monopolidest. Kangelaslikku võitlust võõramaiste orjastajate vastu peavad /42/ rahvad, kes veel ei ole heitnud endalt koloniaalorjuse ahelaid.

Noored suveräänsed riigid ei kuulu imperialistlike riikide süsteemi ega ka sotsialistlike riikide süsteemi. Kuid

rõhuv enamik neist ei ole veel end lahti rebinud kapitalistlikust maailmamajandusest, ehkki neile kuulub seal eriline koht. See on maailma osa, mida ikka veel eksploateerivad kapitalistlikud monopolid. Seni kui need maad ei tee lõppu majanduslikule sõltuvusele imperialismist, etendavad nad "maailma küla" osa, jäävad poolkoloniaalse eksploateerimise objektiks.

Sotsialismi maailmasüsteemi olemasolu ja imperialismi nõrgenemine avavad vabanenud maade rahvaste ees rahvusliku taassünni perspektiivi, põlise mahajäämuse ja viletsuse likvideerimise ning majandusliku iseseisvuse saavutamise perspektiivi.

Rahvuse huvid nõuavad kolonialismi jäänuste hävitamist, imperialismi võimu juurte väljakiskumist, välismaiste monopolide väljatõrjumist, rahvusliku tööstuse loomist, feodaalse elukorra ja feodalismi igandite likvideerimist, radikaalsete agraarsete ümberkujunduste läbiviimist kogu talurahva osavõtul ja tema huvides, iseseisva rahumeelse välispoliitika teostamist, ühiskonna elu demokratiseerimist, poliitilise sõltumatuse tugevdamist. Üldrahvuslike ülesannete lahendamiseks on huvitatud kõik rahvuse patriootlikud ja progressiivsed jõud. See on pind, millel nad võivad ühineda.

Väliskapital taandub ainult patriootlike, demokraatlike jõudude laialdase ühenduse ees, kes teostavad imperialismivastast poliitikat. Feodaalsed alussambad võivad kokku variseda ainult ülddemokraatliku liikumise surve all. Ainult sügavad agraarsed ümberkujundused ja laialdane talurahvalikumine võivad minema pühkida tootlike jõudude arengut aheldavad keskaja jäänused, lahendada toitlusprobleemi, mis nii teravalt seisab Aasia, Aafrika ja Lääne-Ameerika rahvaste ees. Poliitilist sõltumatust saab kindlustada ainult see rahvas, kes on kätte võitnud demokraatlikud õigused ja vabadused, kes aktiivselt võtab osa riigi valitsemisest.

Üldrahvuslike ülesannete lahendamise põhitingimuseks

on järjekindel võitlus imperialismi vastu. Imperialism püüab hoida endisi asumaid ja poolasumaid kapitalistliku /43/ majanduse süsteemis ja säilitada nende mittevõrdõiguslikku seisundit selles süsteemis. Tänapäeva kolonialismi peamiseks kantsiks on Ameerika Ühendriikide imperialism.

Imperialistid püüavad rahvaste koloniaalset eksploateerimist säilitada uute meetoditega ja uutes vormides. Imperialistid kasutavad kõiki vahendeid (koloniaalsõjad, sõjalised blokid, vandenõud, terror, õnestustöö, majanduslik surve, äraostmine) selleks, et hoida vabanenud maid oma võimu all, muuta nende poolt kättevõidetud sõltumatus formaalseks või võtta neilt maadelt sõltumatus. "Abi" sildi all püüavad nad nendes maades säilitada vanu ja hõivata uusi positsioone, laiendada oma sotsiaalselt toetuspinda, meelitada enda poole üle rahvuslikku kodanlust, luua sõjalise despoopia režiime, upitada võimule kuulekaid marionette. Kasutades rahvusliku ja sugharuvaenu mürgist relva, püüavad imperialistid tekitada lõhet rahvusliku vabaduslikumise ridades. Imperialismi liitlasteks on kohalike eksploatatorlike klasside reaktioonilised ringkonnad.

Seega jääb imperialism peamiseks vaenlaseks ja peamiseks takistuseks noorte suveräänsete riikide ja kõigi sõltuvate maade ees seisvate üldrahvuslike ülesannete lahendamise teel.

Rahvusliku vabastuse revolutsioon ei lõpe poliitilise sõltumatuse kättevõitmisega. See sõltumatus on ebakindel ja muutub fiktsiooniks, kui revolutsioon ei vii sügavate muudatusteni sotsiaalses ja majanduslikus elus, ei lahenda rahvusliku taassünni eluliselt tähtsaid ülesandeid.

Kõige järjekindlam võitleja selle revolutsiooni lõpuleviimise eest, rahvuslike huvide ja sotsiaalse progressi eest on töölisklass. Tööstuse arenemisega kasvavad tema read ja tema osatähtsus ühiskondlik-poliitilises elus. Töölisklassi ja talurahva liit on sügavate demokraatlike ümberkujunduste, majandusliku ja sotsiaalse progressi eest peetava eduks võitluse põhitingimus. See liit peab saama

laialdase rahvusrinde tuumikuks. Tööliklassi ja talu-
rahva liidu tugevusest sõltub oluliselt see, millisel mää-
ral võtab rahvuslik kodanlus osa imperialismi- ja feoda-
lismivastasest võitlusest. /44/ Rahvusrindesse ühinevad
tööliklass, talurahvas, rahvuslik kodanlus ja demokraat-
lik haritlaskond.

Ärganud rahvaste vabadusliikumine toimub paljudes
maades natsionalismi lipu all. Marksistid-leninlased tee-
vad vahet rõhutatud rahvaste natsionalismi ja rõhujate rah-
vuste natsionalismi vahel. Rõhutatud rahvaste natsionalis-
mis on rõhumise vastu suunatud ülddemokraatlik sisu, ja
kommunistid toetavad seda, peavad seda teatud etapil aja-
looliselt õigustatuks. See sisu väljendub rõhutatud rahvas-
te püüdes vabaneda imperialistlikust ikkest, saavutada
rahvuslik sõltumatus ja rahvuslik taassünd. Samal ajal
sisaldab rõhutatud rahvuse natsionalism ka teise külje,
mis väljendab reaktioonilise ekspluataatorliku lavdiku
ideoloogiat ja huvisid.

Rahvuslikul kodanlusel on kahepalgeline olemus. Asu-
maade, endiste asumaade ja sõltuvate riikide rahvuslik
kodanlus, kes ei ole seotud imperialistlike ringkondade-
ga, on tänapäeva tingimustes objektiivselt huvitatud im-
perialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni põhiüles-
annete lahendamisest. Järelikult ei ole veel tühjaks am-
mutatud tema progressiivne osa, tema võime osa võtta
eluliselt tähtsate üldrahvuslike ülesannete lahendamisest.

Kuid vastavalt sellele, kuidas kasvavad vastuolud töö-
rahva ja varakate klasside vahel ning teravneb klassivõit-
lus riigis, ilmutab rahvuslik kodanlus üha suuremat kal-
duvust kokku leppida imperialismiga ja oma maa reaktsi-
ooniga.

Vabanenud maade arenemise protsess võib olla keeru-
kas, võib koosneda mitmest etapist. Mitmesuguste ajaloo-
liste ja sotsiaal-majanduslike tingimuste tõttu toob va-
banenud maade rahvahulkade revolutsiooniline looming palju
omapära nende maade arenemise vormidesse ja temposse sot-
siaalse progressi teel.

Millist teed mööda lähevad kolonialismi ikkest vabanevad maad - kas kapitalistliku või mittekapitalistliku arengu teed -, on üheks põhiprobleemiks, mis seisab nende rahvaste ees.

Mida võib neile anda kapitalism?

Kapitalism - see on rahvaste kannatuste tee. Ta ei garanteeri majanduse kiiret progressi, viletsuse likvideerimist; /45/ sotsiaalne ebavõrdsus süveneb. Küla kapitalistlik areng laostab veelgi rohkem talurahvast. Töölise osaka saab kas kurnav töö kapitalistide rikastamiseks või õnnetu töötute armee ridade täiendamine. Väikekodanlus surutakse maha suurkapitaliga toimivas konkurentsivõitluses. Kultuuri ja hariduse hüved jäävad rahvahulkadele kättesaamatuks. Haritlaskond on sunnitud oma annetega kauplema.

Mida võib rahvastele anda sotsialism?

Sotsialism - see on rahvaste tee vabadusele ja õnnele. Ta garanteerib majanduse ja kultuuri kiire tõusu. Mitte sajad jooksul, vaid ühe inimpõlve eluajal muudab ta mahajäänud maa industriaalseks. Juba oma olemuselt on plaanipärane sotsialistlik majandus tõusu ja õitsengu majandus. Ühe inimese poolt teise inimese ekspluateerimise kaotamine teeb lõpu sotsiaalsele ebavõrdsusele. Täielikult kaob tööpuudus. Sotsialism annab kõigile talupoegadele maad, abistab neid majapidamise arendamisel, ühendab vabatahtlikkuse alusel nende tööalased jõupingutused kooperatiivides, annab nende käsutusse eesrindliku põllumajandustehnika ja agronoomiateaduse. Talupoegade töö muutub tootlikumaks, maa aga võib anda rohkem vilju. Sotsialism tagab tööliisklassile ning kõigile töötajatele kõrge materiaalse ja kultuurilise elutaseme. Sotsialism tõmbab rahvahulgad välja pimedusest ja harimatusest ning teeb neile kättesaadavaks tänapäeva kultuuri. Haritlaskonna ees arenevad laialdased võimalused loovaks tööks rahva hüvanguks.

Missuguse tee valida, see on rahvaste endi sisemine asi. Endiste asumaade rahvad võivad selle küsimuse lahendada oma huvides, kui võtta arvesse praegust jõudude

vahekorda maailma areenil ja seda, et sotsialistlik maailmasüsteem võib realselt anda võimsat toetust. Nende vaik oleneb klassijõudude vahekorraast. Mittekapitalistlik arengutee tagatakse töölisklassi, rahvahulkade võitlusega, ülddemokraatliku liikumisega ja see vastab rahvuse absoluutse enamuse huvidele.

Laialdasi perspektiive majanduslikult vähearenenud maa- de rahvastele pakub rahvusliku demokraatia riigi loomine ja arendamine. Rahvusliku demokraatia riigi poliitiliseks aluseks on kõigi nende progressiivsete, patriootlike /46/ jõudude blokk, kes võitlevad täieliku rahvusliku sõltumatu- se eest, laialdase demokraatia eest, imperialismivastase, feodalismivastase, demokraatliku revolutsiooni lõpuleviimi- se eest.

Rahvahulkade klassiteadvuse ja rahvusliku teadvuse lak- kamatu kasv on ühiskonna arengu praeguse perioodi iseloomu- lik joon. Imperialistid püüavad visalt moonutada rahvus-liku suveräänsuse ideed, rookida sellest välja tema pea- mine sisu, kasutada seda rahvusliku egoismi õhutamiseks, rah-vusliku erandlikkuse vaimu külvamiseks, rahvuslike antago- nismide tugevdamiseks. Demokraatlikud jõud toetavad rah-vusliku suveräänsuse ideed rahvaste üheõiguslikkuse, nende vastastikuse usalduse ja sõpruse, üksteise abistamise ja tihedama suhtlemise nimel, sotsiaalse progressi huvides. Rahvusliku suveräänsuse idee selle demokraatlikus mõistes muutub üha elujõulisemaks, omandab kasvava tähtsuse, saab ühiskonna progressiivse arenemise tähtsaks teguriks.

Kommunistlikud parteid võitlevad aktiivselt imperia- lismivastase, feodalismivastase, demokraatliku revolutsi- ooni järjekindla lõpuleviimise eest, rahvusliku demokraa- tia riigi loomise eest, sotsiaalse progressi eest. Kommu- nistide eesmärgid vastavad rahvuse kõrgeimatele huvidele. Reaktsiooniliste ringkondade katsed rahvusrintet anti- kommunisti lipu all lõhki ajada ja kommunistide tagakiu- samine toovad kaasa rahvusliku vabadusliikumise nõrgene- mise, on vastuolus rahvaste rahvuslike huvidega ja tekita- vad saavutatud võitude kaotsimineku ohu.

Rahvusriigid astuvad maailma areenil järjest aktiivsemalt välja iseseisva jõuna, kusjuures see objektiivselt on põhiliselt progressiivne, revolutsiooniline ja imperialismivastane jõud. Koloniaalikest vabanenud maade ja rahvaste missiooniks on etendada tähtsat osa kaasaja keskse probleemi - uue maailmasõja ärahoidmise probleemi lahendamisel. On möödas aeg, kus imperialism võis takistamatult kasutada nende maade inim- ja materiaalseid ressursse tema poolt vallapäästetud röövsõdades. On saabunud aeg, kus nende maade rahvad, ületades reaktsiooniliste ja kolonisaatoritega seotud ringkondade vastupanu ning samuti rahvusliku kodanluse /47/ kõikumise, võivad anda oma ressursid üldise julgeoleku teenistusse ja saada uuteks rahubastionideks. Seda nõuavad nende eneste põhihuvid, kõigi rahvaste huvid.

Vabanenud maade rahvaste ja sotsialistlike riikide rahvaste jõupingutuste ühendamise võitluses sõjaohu vastu on ülemaailmse rahu suurim tegur. See võimas rinne, mis väljendab inimkonna kahe kolmandiku tahet ja jõudu, võib sunnida imperialistlikke agressoreid taanduma.

Sotsialismimaad on imperialistlikust ikkest vabanemise eest võitlevate või sellest ikkest vabanenud rahvaste siirad ja ustavad sõbrad ning annavad neile igakülgset toetust. Nad pooldavad koloniaalse rõhumise kõigi vormide hävitamist ja aitavad igakülgse kaasa koloniaalimpeeriumide varemotel tekkinud riikide suveräänsuse tugevnenemisele.

NIKP peab oma rahvusvahelise poliitika üheks nurgakiviks vennalikkude liitu nende rahvastega, kes on endalt heitnud koloniaalse ja poolkoloniaalse ikke. See liit baseerub sotsialismimaailma ja ülemaailmse rahvusliku vabadusliikumise eluliste huvide ühtsusel. NIKP peab oma internatsionaalseks kohuseks abistada neid rahvaid, kes samuvad rahvusliku sõltumatuse kättevõitmise ja kindlustamise teed, kõiki rahvaid, kes võitlevad koloniaalsüsteemi täieliku hävitamise eest.

Nõukogude Liidu Kommunistliku
Partei programm. Tallinn 1965,
lk. 41-47.

NLKP Keskkomitee teesid "Vladimir Iljitš Lenini
100. sünni-aastapäevaks" rahvuslikust vabastusliikumisest:

/67/ 15. Tõsiselid lööke annab imperialismi maailma-süsteemile rahvuslik vabadusliikumine. Maad, keda kolonisaatorid Lenini sõnade kohaselt sajandite kestel hoidsid "väljaspool ajalugu", on meie ajal muutunud poliitika objektist aktiivseks poliitikast osavõtjaks. Neis maades kasvab kiiresti sotsialismi ideede ja praktika autoriteet.

Kohandudes uute tingimustega, mis on kujunenud arengumaades, muudab imperialism pidevalt oma taktikat. Ta ei piirdu ainult sõjalis-poliitiliste aktsioonidega, vaid teeb ka suuri materiaalseid kulutusi, et lõhestada rahvuslikku vabadusliikumist, purustada tema nõrku, kõige ebastabiilsemaid lülisid. Seejuures loodavad imperialistlikud poliitilised kasutada rahvusriikide arvukaid raskusi, nende majanduslikku mahajäämist.

V.l. Lenin rõhutas korduvalt endiste asumaade tohutut ajaloolist omapära. "... Nende maade kõige tähtsamaks iseloomustavaks jooneks on see," kirjutas ta, "et seal valitsevad veel kapitalismieelsed suhted ja et sellepärast ei saa seal juttugi olla puhtproletaarsest liikumisest" (Teosed, 31.kd., lk.212). Nende iseloomulikeks tundemärkideks on ka praegu majanduse killustatus, rahvuste ja klasside kujunemise protsessi jätkumine.

Viimastel aastatel elavad paljud noored rahvusriigid läbi ägeda klassivõitluse, majanduslike nurjumiste, riigipöörete ja suguharudevaheliste tülide perioodi. Rahvurevolutsioonide ebastabiilsuse ja vastuoludega spekulereib rahvusvaheline imperialism. Ta organiseerib kontrrevolutsioonilisi mässe, toetab rahvavastaseid sõjaväediktatuure, õhutab natsionalismi ja separatismi ning püüab halvata progressiivseid tendentse. Imperialismi ja reaktsiooni poliitikale avaldavad vastupanu jõud, kes võitlevad sot-

sialistliku orientatsiooni eest. Elu kinnitab /68/ täielikult, kui aktuaalne on Lenini seatud ülesanne rakendada vabanenud riikide omalaadsetes tingimustes oskuslikult revolutsioonilise strateegia üldprintsipe.

"...Ei oleks õige arvata," märkis Lenin, "et kapitalistlik arenemisstaadium on mahajäänud rahvaste suhtes möödapääsematu" (Teosed, 31.kd., lk.214). Ajalugu on Lenini seda järeldust kinnitanud. Uuel epohhil võivad koloniaalikest vabanenud rahvad, kui neid juhivad revolutsioonilised jõud ja kui neid toetab maailma sotsialism, asuda sotsiaalse progressi teele kapitalismi vahele jättes. Olles läinud seda arenguteed, on rida riike natsionaliseerinud suurtööstuse ja mõnel juhtudel ka kesktööstuse ning viinud läbi agraarreformi, nad stimuleerivad talupoegade kooperaerumist ning piiravad ja tõrjuvad välja väliskapitali ning kohalikku kodanlust.

Kujd Lenin õpetab, et sotsialismile üleminekuks ei piisa ekspuataatorite omandi äravõtmisest, neile kuuluvate tootmisvahendite ühiskonnastamisest. "... On tarvis astuda hiiglasamm edasi tootlike jõudude arenemises, on tarvis võita väiketootmise arvukate jäänuste vastupanu (sageli passiivne, mis on eriti visalt ja eriti raskesti võidetav), on tarvis võita nende jäänustega seotud määratu suur harjumuse ja inertsuse jõud" (Teosed, 29.kd., lk. 388). Teel sotsialismi võidule tuleb rahvusriikidel läbida ühiskonna arenemise üleminekuastmete ajaloo periood, mil järk-järgult kujunevad sotsialismi materiaalsed ja sotsiaalsed eeldused, kujuneb töölisklass ja rahvale ustav haritlaskond.

Suure tähtsusega on Lenini järeldus, et rahvusliku vabastuse revolutsioonide edu garantiiks on rahvahulkade, eelkõige kasvava töölisklassi aktiivne osavõtt ühiskonna juhtimisest, tema liit talurahvaga, laialdase demokraatia arendamine, tuginemine maailma sotsialismile ja rahvusvahelisele töölislikumisele.

V.I.Lenini 100.sünni-aastapäevaks. Dokumentide ja materjalide kogumik. Tallinn 1970, lk.67-68.

Leonid Iljitš Brežnev antiimperialistliku ühisrinde tähtsusest rahvuslikus vabastusliikumises.

/20/ Imperialism tegutseb aktiivselt, et pidurdada liikumist sõltumatuse ja sotsiaalse progressi suunas ning säilitada oma endised asumaad kapitalistliku süsteemi raames, säilitada nad ekspluateerimise objektidena, ehkki muutunud kujul. Pannes lootuse natsionalismile ja separatismile, püüavad imperialistlikud jõud arengumaid sisemiselt nõrgestada, vastandada neid üksteisele, raskendada nende kontakti sotsialistliku maailmaga.

Kõik see kujutab endast tõsist ohtu noorte iseseisvate maade tulevikule. Nende maade rahvad hakkavad järkjärgult mõistma, et neokolonialism ei ole sugugi vähem ohtlik kui kolonialism. See aga tähendab, et ees seisavad ägedad /21/ lahingud tõelise vabaduse eest võitlejate ja nende vahel, kes tahaksid noori rahvusriike uude orjusse aheldada. Selles võitluses omandab otsustava tähtsuse kõigi progressiivsete, kõigi antiimperialistlike jõudude kindla liidu kujundamine.

Aasias ja Aafrikas on revolutsioonilise protsessikesks küsimuseks praegu talurahva positsioon, kes moodustab seal rahvastiku enamuse.

Maailma selle piirkonna talurahvas on võimas revolutsiooniline jõud. Kuid see on tavaliselt stiihiline jõud kõigi sellest tulenevate kõhklustega ning vastuoludega ideoloogias ja poliitikas. Teisiti ei võinudki see siiani olla, sest valdav osa talurahvast elab seal ikka veel kohutava viletsuse ja õiglusetuse tingimustes, feodaalsetes, vahel koguni feodalismieelsetes suhetes.

Maailm eri piirkondade revolutsioonilise liikumise kogemused on näidanud, et kõige kindlam tee talurahva efektiivseks kaasatõmbamiseks võitlusse imperialismi vastu ning tõelise sotsiaalse progressi eest on tugeva liidu

loomine talurahva ja töölisklassi vahel. Selline on ülesanne ka rahvusliku vabadusliikumise tsoonis.

Kuid ajalooline olukord on kujunenud nii, et enamik Aasia ja Aafrika riikides ei ole veel suurtööstust, ei ole veel kujunenud töölisklassi. Seal aga, kus industriaalne arenemine on alanud, on töölisliikumine kätte võitnud olulised positsioonid. Aktiivselt võtab osa ka nende maade põllumajandusproletariaat. Pole kahtlust, et edaspidi areneb laialdaselt noorte rahvusriikide töölisklassi võitlus imperialismi ja tema liitlaste vastu. Lõppkokkuvõtteks etendab just töölisliikumine ka maailma selles piirkonnas määravat osa.

Töölisklassi ja talurahva liit võimaldab lõpule viia rahvuslikud vabastusrevolutsioonid ja likvideerida täielikult kolonialismi pärandi, ta muudab sotsialismi suunas liikumise kindlamaks ja sihipärasemaks.

Suur on vastutus, mis lasub selles valdkonnas meil, kommunistidel. Kommunistlikult liikumiselt nõutakse tohutut tähelepanu proletariaadi liitlasele talurahvale, nõutakse strateegia ja taktika mõningate aspektide täiendavat läbitöötamist vastavalt endiste asumaade spetsiifilistele tingimustele.

L.I. Brežnev. Kommunistide monoliitsuse tugevdamise ja antiimperialistliku võitluse tõusu nimel. Tallinn 1969, lk. 20-21.

TEINE OSA

Dokumente, mälestusi.

Sidik Kertapati konverentsist villas "Isola" (mai 1945):

/59/ Bandungi Angkatan Muda, täpsemalt Djamal Ali, Hamid'i ja M. Tahir'i initsiatiivil organiseeriti 1945. aasta maikuu konverents veidi linnast väljas põhja pool Bandungi, seal, kus asub villa "Isola". Huvi oli väga suur, esindajaid saadeti peaaegu kõigist Jaava tähtsamatest daerah'idest. Jahedasse ja avarasse "Isolasse" kogunes üle 100 noore. Paljude teiste seas olid delegaatidena kohal Suwarti, Suharti ja Harsono Solost, S.Karna Semarangist, Dratjat Tjirebonist, Surjono (pak Kasur) Surabajast, Mr. Kadarisman Purwokusumo ja Adisumarto Djokjakartast ning grupp delegaate Djakartast, sealhulgas Zus Ratulangi, Anas Makruf, Sjamsudin ja teised. "Isola" konverentsist võtsid osa ka Sukarni ja Harsono Tjokroaminoto, Aidit, Chaerul Saleh, Sidik Kertapati ja veel mõned teised... jõudsid kohale väikese hilinemisega.

/60/ Sendenbu esindaja H.Simizu ja kuulu järgi Bandungis dislotseeruva Jaapani lennuväe ohvitseri Kaneko viibimine delegatsioonide hulgas äratas tähelepanu ja tekitas tugevat usaldamatust. Kuid millised kavatsused Jaapanil seejuures ka olid, see konverents väljendas ajastu hingust ning Indoneesia noore põlvkonna vaba ja võitlevat vaimu. Jaapani perioodil esimest korda lauldi siis avamisel "Indoneesia Raja" melodiat, ilma et sellele oleks eelnenud Kimigayo't, ning konverentsiruumi avaral fassaadil lehvis uhkelt ainukesena Sang Saka Merah Putih. "Isolas" heideti minema "koostöö" poliitika poolt peale sunnitud mask, mis ajas noori segadusse ja kõhklustesse: kas sõltumatus peab olema omaenda võitluse resultaat, või tuleb teda tõepoolest saada kui "vanema venna" Dai Nipponi helduse annetust. See küsimus

oli delegatsioonide seas juba küps ja muutus veelgi selgemaks...

Oli muidugi inimesi, kes püüdsid vältida seda probleemi ja rohkeid arutelusid, kes pildusid süüdistusi ja tembeldasid nii parem- kui ka pahempoolseid "kommunistideks". Kuid neid kõiki sundisid vaikima Semarangis Angkatan Muda esindaja S.Karna paar lauset: "Küllalt, aitab juba!... Milleks palju kõnesid? Küsimus on ju päevaselge. Me tahame ainult vabadust, ja otsekohe! Punkt!"

Konverents otsustas kiita see mõte heaks ning saatis grupi delegaate veoautol Sukabumisse, et anda aru Bung Karnole, kes sel ajal viibis tolles linnas.

S.Kertapati. Sekitar proklamasi 17
Agustus 1945. Djakarta 1961, hal.59-60.

Sukarno Indoneesia valmisolekust sõltumatuseks.

/253/ Härrased! Mida nimetatakse sõltumatuseks? 1933. aastal kirjutasin brošüüri. Brošüüri nimeks on "Vaba Indoneesia eest" ("Mentjapai Indonesia Merdeka"). Selles 1933.aasta brošüüris rääkisin ma, et sõltumatus, poliitiline sõltumatus (political independence) ei kujuta endast midagi muud kui silda, kuldset silda. Ma ütlesin selles raamatukeses, et sealpool seda silda me hakkame täiustama oma ühiskonda...

Kas Leninil oli juba oma käsutuses Dneproges, tohtu pais Dnepri jõel, kui ta lõi sõltumatu Nõukogude Venemaa? Kas tal olid oma käsutuses taevasse sirutuvate mastidega raadiojaamad? Kas ta käsutuses oli juba küllaldaselt Venemaa avarusi läbivaid raudteid? Kas iga vene inimene oskas juba lugeda ja kirjutada, kui Lenin lõi sõltumatu Nõukogude Venemaa? Ei, lugupeetud härrased! Alles sealpool Lenini poolt püstitatud silda ehitati raadiojaamad, rajati koolid, /254/ organiseeriti lastesõimed, ehitati Dneprogesi! Seepärast palun teid, härrased, mitte karta ja mitte arvata,

et me enne sõltumatuks saamist peame teostama taolisi üritusi, ja seda enam kuni viimsete pisiasjadeni. Kui te nii arvate, siis erineb teie meeoleolu väga 2 miljoni meie noore meeoleolust. Kõik need 2 miljonit meie noort tahavad, et vaba Indoneesia luuakse koheselt, need 2 miljonit noort kutsuvad mind selleks üles! (Tormiline aplaus)...

Aastakümneid tagasi tõstatasime loosungi "Sõltumatus Indoneesiale!", 1932.aastast on meil aga juba loosung "Vii-vitamatumt anda Indoneesiale vabadus!" Käesoleval momendil on aga vaja kolm korda korrata: "Vabadus Indoneesiale otsekohe, otsekohe, otsekohe!" (Tormiline aplaus).

Meil on nüüd kohe võimalik luua sõltumatu Indoneesia, kuid me oleme täis kartusi ja tegeleme igasuguste pisiasjadega! Seltsimehed, ma tuletan teile veel kord meelde, et poliitiline sõltumatus ei kujuta endast midagi muud kui s i l d a ! Ärge kartke! Kui, näiteks, Jaapan annab meile praegu võimaluse saada sõltumatuks, siis oleks üsna kerge asendada Jaapani ülemjuhatajat Tjondro Asmoro nimelise inimesega või asendada Soomubutio Abdul Halimi nimelise inimesega. Kui, näiteks, asendada kõik Jaapani ametnikud indoneeslastega, siis saaksime poliitilise sõltumatuse tööpoollest "in one night" (ühe ööga)!

Härrased, 2 miljonit meie noort esitavad loosungi "Vii-vitamatumt anda Indoneesiale vabadus!" ... /255/ Kui meie rahvus, kogu Indoneesia, indoneesia rahvas tervikuna on valmis hukkuma, kaitstes oma kodumaad - Indoneesiat - kasvõi ainult bambusodadega kätes, siis, tähendab, indoneesia rahvus on juba valmis, on juba küps sõltumatuseks. (Tormiline aplaus).

Сукарно. Индонезия обвиняет.
Сборник статей и речей. Мос-
ква 1956, стр. 253-255.

Sukarno Indoneesia tulevase sõltumatuse aluste "viiest printsipiist" ("pantjasila").

/259/ Härrased, meie peame istungeid juba kolm päeva, esitatud on juba hulk mitmesuguseid ideid ja pean ütleva: kui õiglased on doktor Sukiman'i ja Ki Bagus Hadikusumo sõnad selle kohta, et me peame saavutama ideelise üksmeele, et me peame jõudma kokkuleppele. Me otsime kõik üheskoos ühtset ideoloogilist alust, otsime "Weltanschauung'it", millega meie kõik oleksime päri. Ma kordan veel kord - päri! Millega oleksid päri Yamin ja Ki Bagus ja Ki Hadjar ja Sanusi ja Abikusno ja Lim Kong Hiang, - lühidalt üteldes, meie kõik taotleme leppimist. Härra Yamin, see ei ole kompromiss, vaid ühiste jõupingutustega selle leidmine, millega meie kõik oleksime nõus. Mis see aga on? Kõigepealt, sõbrad, ma küsin: kas me tahame luua sõltumatut Indoneesiat vaid ühe inimese jaoks, ainult ühe grupi jaoks? Kas tahame luua sõltumatut Indoneesia riiki, mida ainult nimetatakse sõltumatuks Indoneesiaks, mis aga tegelikult teenib vaid ühe inimese ülistamist, kus võim on ainult rikaste käes, ainult aristokraatia käes?

Kas meie eesmärgid on sellised? Muidugi mitte! Nii siin juuresolijad, kes nimetavad end natsionalistideks, kui ka end islamistideks nimetavad inimesed, - kõik on päri sellega, et meie eesmärgiks pole mitte niisugune riik. Mitte ühe inimese jaoks, mitte ainult rikaste või aristokraatide jaoks, vaid "kõik kõigi jaoks". See ongi üks põhilisi ideid, mida ma asun analüüsima. See, mis on alati helisenud mu hingas, see, mis /260/ ei ärganud minus alles selle Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni istungil, vaid juba 1918.aastal, rohkem kui 25 aastat tagasi, see ongi esimene printsipiiks, mis peab olema Indoneesia riigi aluseks, see on natsionalism. Me loome rahvusliku Indoneesia riigi.

Ma palun Ki Bagus Hadikusumo't ja teisi islamiste vabandada mind sõna "natsionalism" kasutamise pärast! Ka mina olen muhameedlane. Ja ma palun teid mitte mõista vääralt mu sõnu selle kohta, et Indoneesia esimeseks põhiprintsipiiks on natsionalism.

Ma ei pea silmas natsionalismi sõna kitsas mõttes, ma tahan, et luuakse rahvuslik riik... /262/ Vastavalt geopoliitikal on meie kodumaaks Indoneesia. Indoneesia tervikuna, aga mitte ainult Jaava, mitte ainult Sumatra, mitte ainult Borneo, mitte ainult Celebes, mitte ainult Amboina, mitte ainult Moluki saared, vaid kogu arhipelaag, mis on kätte näidatud kõikvõimsa Allahi poolt, mis moodustab terviku ning asetseb kahe mandri ja kahe ookeani vahel - see ongi meie kodumaa!... Indoneesia rahvas, indoneesia rahvus koosneb 70 miljonist inimesest, kuid need 70 miljonit inimest on ühtsed, ühtsed ja veel kord ühtsed! (Tormiline aplaus).

/263/ Sellele peamegi püüdlema; rahvusliku riigi loomisele Indoneesia ühtsel territooriumil Sumatra põhjaosast kuni Irianini... Rahvuslikuks riigiks oli vaid kogu Indoneesia Sjriwidjaja ja Madjapahiti aegadel; nüüd me peame ta uuesti koguma ühtsesse tervikusse. Seepärast, kui te olete nõus, võtkem riigi esimeseks põhiprintsiipiiks indoneesia natsionalismi. Kogu Indoneesia natsionalism! Mitte Jaava natsionalism, mitte Sumatra natsionalism, mitte Borneo, Celebesi, Bali jne. natsionalism, vaid kõik koos moodustavad Indoneesia natsionalismi ja kujutavad endast rahvusliku riigi alust...

/265/ Minu poolt ette pandud natsionalism ei ole isoleeritud natsionalism, ei ole see soviniism, mida Euroopas lõkkele puhuvad inimesed, kes proklameerivad "Deutschland über Alles" ("Saksamaa üle kõige") ja peavad oma heledajuukseliste ja sinisilmaliste inimeste rahvust kõrgeimaks rahvuseks - "aaria rahvuseks", mis kõrgub maailma kohal, kuna muud rahvused on nende arvates alaväärtuslikud. Meie ei tohi asuda sellisele seisukohale, härrased, meie ei tohi kuulutada, et indoneesia rahvus on kõige parem ja

kõige kuulsusrikkam, alandades samal ajal ülejäänud rahvusi. Peame püüdlema maailma ühtsusele, sõprusele kogu maailmas.

Meie ei pea ainult looma sõltumatu Indoneesia, vaid me peame ka püüdlema rahvuste koostöö poole.

Just see ongi minu teiseks printsiibiks. See on teine filosoofiline printsiip, mille ma teile esitan, härrased, ja mida võib nimetada "internatsionalismiks". Kuid, üteldes "internatsionalism", ma ei pea silmas kosmopolitismi, mis eitab natsionalismi ja mis kuulutab, et pole olemasei Indoneesiat, ei Jaapanit, ei Birmat, ei Inglismaad, ei Ameerikat jne.

Internatsionalism on viljatu, kui tema aluseks pole natsionalism. Natsionalism on viljatu, kui ta ei ela internatsionalismi rüpes. Järelikult on mõlemad minu poolt esitatavad printsiibid eelkõige lahutamatu seotud teineteisega.

Edasi, milline on siis kolmas printsiip? Kolmandaks põhiprintsiibiks on diskussioon, esindatus, nõupidamised. Indoneesia riik ei tohi olla riik ühe inimese jaoks, ei tohi olla riik ühe grupi, olgugi et rikaste grupi jaoks. Me loome riigi põhimõttel "kõik kõigi jaoks", "üks kõigi, kõik ühe jaoks". Ma olen veendunud, et tugeva Indoneesia riigi väljatimatuks tingimuseks on diskussioon, on esindatus.

Just siin võivad islamistid kõige paremini hoolitse da religiooni eest... /266/ Arutluste, mõtete vahetamise, läbirääkimiste teel rahva esindusorganism võime teostada pa randusi, kaitsta usku. Kõike, mis meid ei rahulda, võime me arutada diskussioonide ajal esindusorganism, mis on selleks kohaks, kus võib esitada islami nõudeid. Siin me võime esitada rahva juhtidele kõike seda, mida me peame vajalikuks ümberkorralduste tegemiseks... Seepärast palun teid, nii muhameedlasi kui ka mitte-muhameedlasi, aga eriti muhameedlasi, nõustuda selle kolmanda printsiibiga - läbirääkimiste printsiibiga, esindatuse printsiibiga. Esindusorganism hakkab toimuma raske võitlus. Pole ühtegi tõelist elu elavat riiki, mille esindusorganism aeg-ajalt ei hakkaks keema/167/ vastuolude kraater, milles ei oleks arvamuste võitlust; nii

islami kui ka ristiusu riikides toimub alati võitlus. Võt-
kem siis vastu kolmas printsiip, läbirääkimiste printsiip,
rahvaesinduse printsiip! ...

Nüüd esitan neljanda printsiibi. Nende kolme päeva
jooksul pole ma midagi kuulnud sellest printsiibist, ni-
melt hüveolu printsiibist, sõltumatus Indoneesias vaesuse
puudumise printsiibist. Ma juba ütlesin, et "kolm rahva-
likku printsiipi" - need on minzu, minquan, minsheng -
natsionalism, demokraatia, sotsialism. Milline peab olema
meie printsiip? Kas me tahame sõltumatut Indoneesiat, kus
valitseks kapitalistide klass, või me tahame, et kogu in-
doneesia rahvas elaks hüveolus, et kõigil inimestel oleks
küllaldaselt süüa, küllaldaselt riideid, et kõik nad elak-
sid jõukuses, tunneksid oma kodumaa hoolitsust, kes on
andnud neile kõik hüved? Mille me valime, härrased? Ärge
arvake, et kui luuakse rahvaesinduse organ, siis ka ise-
enesest saavutatakse hüveolu. Me näeme, et Euroopa maa-
des on olemas esindusorganid, on olemas parlamentlik demo-
kraatia. Kuid eks võimutse Euroopas ju ainult kapitalistlik
klass?

Ameerikas eksisteerib rahvaesinduse organ, kuid kas ei
valitse seal kapitalistid? Kas ei valitse kogu lääne konti-
nendil kapitalistide klass? Kuid koos sellega on seal ole-
mas rahvaesinduse organid! Ning selle põhjuseks on, et kõik
need rahvaesinduse /268/ organid on loodud Prantsuse revo-
lutsiooni retsepti järgi. See, mida seal nimetatakse demo-
kraatiaks, on tegelikult vaid poliitiline demokraatia; seal
ei eksisteeri mingil määral sociale rechtvaardigheid, ei
eksisteeri sotsiaalne õiglus, üldse pole olemas majandus-
likku demokraatiat.

Seltsimehed, kui me taotleme demokraatiat, siis vali-
gem mitte lääne demokraatia, vaid progressiivse esinduse,
poliitilis-majandusliku demokraatia, mis on suuteline
kaasa tooma sotsiaalse õigluse. Indoneesia rahvas räägib
ammu sellest. Mida mõistetakse Ratu Adil'i all? Ratu Adil
kätkeb endas sotsiaalse õigluse ideed. Rahvas tahab jõu-
kust. Toidu ja riietuse puudust kannatanud rahvas unistab

uuest maailmast, kus Ratu Adil'i kaitse all õitseb õiglus. Seepärast, kui me tõesti tunneme kaasa indoneesia rahvale, kui me tõesti teda mõistame ja armastame, võtkem vastusotsiaalse õigluse printsiibi, mis tähendab mitte üksnes poliitilist võrdõiguslikkust, vaid ka võrdõiguslikkuse elluviimist majanduslikus valdkonnas, see on: üldist jõukust...

/269/ Milline on siis viies printsiip? Ma juba esitasin neli printsiipi:

- 1) indoneesia natsionalism;
- 2) internatsionalism ehk humanism;
- 3) diskussioon ehk demokraatia;
- 4) sotsiaalne jõukus.

Viies printsiip on selline: kõigekõrgemale issandale jumalale ustava sõltumatu Indoneesia rajamine.

Usklikkuse printsiip! Mitte ainult indoneesia rahvas ei pea olema usklik, vaid on soovitatav, et iga indoneeslane oleks usklik, eviks oma jumala. Kristlased paluvad jumalat Jeesus Kristuse õpetuse järgi, muhameedlastel on usk, mida õpetab nende prohvet Muhamed, budistid täidavad oma usku vastavalt oma seadustele. Kuid me kõik peame olema usklikud. On soovitatav, et Indoneesia riik oleks niisugune riik, kus iga inimene võiks takistamatult kummardada oma jumalat. On vaja, et kogu rahvas usuks jumalasse tsiviliseeritult, see on ilma "religioosse egoismita". On vaja, et Indoneesia riik oleks religioosne riik!

Austagem, täitkem nii muhameedlikku kui ka kristlikku usku tsiviliseeritult. Mida see tähendab - tsiviliseeritult? See tähendab vastastikust austust. (Osaline aplaus). Prohvet Muhamed andis tõendi ususalливusest. Ka Jeesus Kristus jutlustas ususalливust. Vastavalt sellele ütelgem, et meie sõltumatu Indoneesia riigi viienda printsiibiks on tsiviliseeritud usk jumalasse, piiritu ja arukas jumala austamine, usk jumalasse koos teiste usundite austamisega...

/270/ Seltsimehed! Ma esitasin "riigi põhiprintsiibid". Neid on viis. Kas see on Pantja dharma? Ei, nimetus "Pantja dharma" ei sobi. "Dharma" tähendab kohustust, meie aga

räägime a l u s t e s t ... Üldiseks nimetuseks saab mit-
te pantja dharma, vaid ühe meie lingvisti soovitusel ni-
metan kõik selle p a n t j a s i l a 'ks. "Sila" tähendab
printsipi või a l u s t; ja nende viie printsipi alusel
loome kindla ja vankumatu Indoneesia riigi. (Tormiline ap-
laus).

Сукарно. Индонезия обви-
няет. Сборник статей и речей.
Москва 1956, стр. 259-270.

Djakarta Harta (22.juuni 1945):

/64/ Kuivõrd sõltumatus on iga rahva loomulik õigus,
siis tuleb kolonialism maailmas hävitada, sest ta pole koos-
kõlas humaansuse ja õiglusega.

Ning Indoneesia võitlus iseseisvuse eest on nüüd jõud-
nud selle õnneliku hetkeni, mil ta võib juhtida indoneesia
rahva tervelt ja veatult vaba, ühtse, sõltumatu, õiglase
ja õitseva Indoneesia riigi väravasse.

Kõikvõimsa armulise Allahi õnnistusel, ning olles in-
nustatud üllast soovist elada omaenda rahvuslikku elu, in-
doneesia rahvas deklareerib seega oma sõltumatust.

/65/ Selleks et luua kogu indoneesia rahvast ja kodu-
maad Indoneesiat kaitsev Indoneesia riigi valitsus, suurenda-
dada üldist hüveolu ja õitsengut ja parandada rahva elu-
tingimusi ning võtta osa sõltumatusel, püsival rahul ja
sotsiaalsel õiglusel baseeruva maailmakorra teostamisest,
peab Indoneesia rahvuslik sõltumatus edaspidi fikseerita-
ma Indoneesia riigi põhiseaduses suveräänse Indoneesia Va-
bariigina, mis rajaneb usul jumalasse kõigi usklike kohus-
tustega kinni pidada šariaadist vastavalt õiglase ja tsi-
viliseeritud humanismi printsiipidele, Indoneesia ühtsus-
sel ja demokraatial, mida juhib valitsemistarkus esindus-

kogus, ning sotsiaalse õigluse realiseerimisel kogu in-
doneesia rahva jaoks.

Djakarta, 22-6-2605.

Ir. Soekarno.

Drs. Mohammad Hatta.

Mr.A.A.Maramis.

Abikusno Tjokrosujoso.

Abdulkahar Muzakkir.

H.A.Salim.

Mr.Achmad Subardjo.

Wachid Hasjim.

Mr. Muhammad Yamin.

Manusia dan masyarakat baru Indonesia (Civics).
Djakarta 1962, hal.64-65.

Adam Malik Tjikini nõupidamisest ning Sukarno ja Hatta
"röövimisest" 16.aug. 1945.a.

/38/ Samal (15.augusti 1945.a.) ööl kella 12 paiku ilmusid kohale oma gruppe esindavad noored, kellest ühe osa moodustasid inimesed, kes olid juba osa võtnud Pegangsaani nõupidamisest; üksteise järel asusid nad oma kohtadele Tjikini 71 tagumises osas asuvas saalis.

Igaühe näoilmele nähtus tõsidus, igaüks neist mõtiskles oma mõttesse kerkinud mitmesuguste võimaluste üle.

Iga inimene mõistis, et praegu seistakse väga kriitilise momendi ees, momendi, millel on otsustav tähendus Indoneesia ajaloos.

Veidi pärast kella 12 öösel avas Chairul Saleh koosoleku, millele järgnes Sukarno ja Hatta poolt vastu võetud delegaadi ettekanne nendega kohtumisest. Kõik koosviibijad kuulasid ja jälgisid vaikides delegaadi informatsiooni.

Kui ta oli lõpetanud, esinesid delegaadid oma kommentaaridega; iga kohalolija avaldas oma mõtteid. Muuseas tehti ettepanek, et kui Bung Karno ja Bung Hatta ei taha tööpoolest avaldada proklamatsiooni, siis avaldagem rahva nimel see proklamatsioon ise avalikul massimeetingu!

Avaldati ka teisi arvamusi, muuhulgas tehti ettepanek pidada Bung Karno ja Bung Hatta'ga veel kord nõu niisuguses kohas, kus rahvas ise saab survet avaldada... Seejärel jõuti üksmeelsele otsusele, et sõltumatus tuleb viivitamatult välja kuulutada rahva enda poolt ja mitte oodata kingitud sõltumatust.

Bung Karno ja Bung Hatta otsustati viia linnast välja, rajooni, kus rahvas ja armee (PETA) on valmis igasugusteks ootamatusteks, mis tekivad pärast proklamatsiooni avaldamist. Kuni Bung Karno ja Bung Hatta on veel Djakartas, võib Jaapan neid ära kasutada sõltumatuse väljakuulutamise nurjaajamiseks või takistamiseks.

Seejärel... Chairul Saleh, Sukarni, Singgih (PETA'st). J.Kunto ja Dr.Muwardi arutasid, kuidas viia läbi Sukarno ja Hatta ning nende endi väljatoimetamist linnast. Singgih andis oma rühmituse (PETA) nimel kinnituse ja lubaduse abistada seda ettevõtmist.

1/39/ Umbes kella 4 paiku hommikul lahkus Tjikini 71 juurest auto, milles istusid Chairul Saleh, Sukarni, J.Kunto ja Dr.Muwardi. Nende lähemaks eesmärgiks oli saata Chairul Saleh D.Asmoro majja Pekalongani tänaval, et laenata tema autot. Seejärel saadeti Dr.Muwardi Pengangsaan Timuri tänavale nr.56 Bung Karno't üles äratama. Sukarni ja J.Kunto läksid edasi Bung Hatta majja.

Jõudnud Bung Hatta majja, saatis Sukarni valvuri Bung Hatta't äratama. Kui Bung Hatta oli ärrganud, küsis ta imestunult Sukarnilt: "Mida te kavatsete?" Sukarni vastas: "Bung Hatta, seadke end kiiresti valmis, sest olukord on kujunenud äärmiselt pingeliseks ja rahval pole enam kannatust odada. Holland ja Jaapan on valmistunud igasugusteks ootamatusteks. Noorsugu ja rahvas ei sõanda vastutada tagajärgede eest, kui te veel linna jääte."

Bung Hatta, olles tähelepanelikult kuulanud seletust haripunktile jõudnud situatsiooniist ja seda vaimu ohustada võivatest asjaoludest, seadis end valmis, kuigi üsna erutatud südame ja tunnetega, sest teda oli üles äratatud unemõnudest.

Bung Karno't üles äratama pidanud Dr. Muwardi kõhkles, kuna Bung Karno magas sügavalt; ta ei tahtnud teda äratada sellisel kellaajal, mistõttu jäi ootama Chairul Saleh'i tulekut. Kui Chairul Saleh koos D.Asmoro'ga saabus, siis Dr.Muwardi oli sunnitud Bung Karno't äratama.

Kui Bung Karno oli ärrganud, küsis ta, mispärast teda nii varasel hommikutunnil üles äratati.

Chairul Saleh selgitas, et situatsioon on jõudnud kulminatsioonipunktile ja kriitiline olukord vajab lahendust. Kuna hollandalsed ja jaapanlased ootavad linnas mingisuguseid rahva aktsioone, on nad valmistunud kriisi lämmatama. Seepärast on tõenäoline, et rahvas ja noorsugu ei

suuda enam vastutada ei julgeoleku eest linnas ega Bung Karno ja Bung Hatta isikliku julgeoleku eest. Sel põhjusel esitataksegi palve, et Bung veel selsamal tunnil ... lahkuks linnast!

Kuulnud nii ohtlikust olukorrast, üha tugevnevast kaoses ja tekkida võivast segadusest, nõustus Bung Karno, pooleldi sunnituna, viivitamatu ärasõiduga kui kokkuleppe märgiga.

Peagi saabusid Sukarni ja J.Kunto koos Bung Hatta'ga; aga kui nad jõudsid Bung Karno maja juurde, tuli Hatta'le /40/ meelde, et ta on unustanud oma kuue kaasa võtmata. See pärast pidi Bung Hatta veel kord tagasi pöörduma oma kuue järele.

Umbes kell 4.30 hommikul, 16.augustil 1945 sõitsid linnast välja ühes autos Bung Karno, tema abikaasa ja Gun-tur, teises autos samal ajal Sukarni ja Hatta koos J.Kunto'ga.

Chairul Saleh pöördus tagasi Tjikini tänavale nr. 71, et kohtuda teiste noortega, kes sel raskel ajal olid ikka veel kohal ja ootasid. Kui Chairul Saleh oli teatanud, et Bung Karno ja Bung Hatta olid juba armee (PETA) eskordi saatel linnast välja sõitnud, siis koosolek läks laiali ning igaüks pöördus tagasi oma postile, mis kujunesid illegaalseteks staapideks.

A.Malik. Riwayat dan Perdjuangan
sekitar Proklamasi kemerdekaan Indonesia
17 Agustus 1945. Djakarta 1962, hal.
38-40.

Dipa Nusantara Aidit Sukarno ja Hatta "röövimisest"
(intervjuu 3.okt.1960.a.):

/41/ 15. augustil kuulsin ma Jaapani kapitulatsioonist ühelt interneerimata euraasia naiselt. Ma läksin kohe Mentengi tänavale nr. 31. Me hakkasime arutama tegevusplaani. Kodanlikud üliõpilased väitsid, et praegu pole aeg sõltumatuseks. Kommunistid ütlesid, et on. Me leppisime kokku saata delegatsioon Sukarno juurde.

Läks neli inimest - Aidit, Wikana, Subadio Sastrosatomo ja Suroto Kunto. Me ütlesime, et üliõpilased ja rahvas on valmis võitluseks vabaduse eest. Sukarno kõhkles. Ta ütles, et ta ei või tegutseda ilma eelnevalt nõu pidamata Hatta, Iwa, Subardjo ja teistega. Me ootasime.

Esimesena tuli Hatta ja ütles, et ta hindab meie tundeid, ent kuigi ta süda on soe, on ta pea jahe. Ta ütles, et ettepanek pole vastuvõetav. Ma ütlesin Hatta'le: "Te olete hävitanud meie generatsiooni lootused!"

Me pöördusime Mentengi tänavale nr. 31 tagasi revolutsioonilises meeleolus. Me jõudsime otsusele, et meie liidrid ootavad sõltumatust jaapanlastelt.

/42/ Me otsustasime, et me peame ise sõltumatuse välja kuulutama. Kõige avameelsemateks üliõpilasteks olid Chaerul Saleh, Adam Malik, Lukam ja Sidik Kertapati. Üliõpilased läksid Sukarno residentsi ja veensid Sukarnot ja Hattat kaasa tulema.

Ma ei nimeta meie tegevust röövimiseks. See oli nõu pidamise küsimus. Me ütlesime neile Rengasdengklokis, et me tegutseksime rahva toetusel, kuid ilma liidriteta järgneks kaos. Nad jõudsid veendumusele. Me viisime nad tagasi Djakartasse.

Arnold C. Brackman. Indonesian
Communism. A History. New York 1963,
pp.41-42.

Sukarno kõne sõltumatuse väljakuulutamisel (17.aug.1945):

/18/ Vennad ja õed!

Ma palusin teid siin juures viibida, et olla tunnistajaks meie ajaloo ühele väga tähtsale sündmusele.

Aastakümneid oleme me, indoneesia rahvas, võidelnud oma kodumaa sõltumatuse eest. Isegi sajandeid! Meie tegevuses sõltumatuse saavutamisel on olnud tõusu- ja mõõnalaineid, kuid meie vaim püsis kindlana edasiliikumisel meie ideaalide suunas.

Meie pingutused rahvusliku sõltumatuse kättevõitmiseks ei lakanud kunagi ka Jaapani-perioodil. Sel Jaapani-perioodil vaid näis, et me toetume neile. Tegelikult me aga jätkasime oma jõudude koondamist, meil püsis usk omaenda tugevusse.

Nüüd on saabunud hetk, mil me tõepoolest võtame oma kätte oma /rahva ja kodumaa/ saatuse, mil me võime seista kindlalt. /Ainult rahvas, kes on küllalt julge, et võtta oma saatuse omaenda kätte, on võimeline kindlalt püsima/.

Seepärast pidasime möödunud ööl nõu indoneesia rahva juhtidega üle kogu Indoneesia. Nõupidamine jõudis üksmeelsele arvamusele, et /19/ nüüd on saabunud aeg deklareerida iseseisvust.

Vennad ja õed!

Me avaldame oma solidaarsust sellele otsusele. Kuulake meie proklamatsiooni:

PROKLAMATSIOON. Meie, indoneesia rahvas, kuulutame seega välja Indoneesia sõltumatuse.

Küsimused, mis puudutavad võimu üleandmist jne., lahendatakse hoolikalt ja kõige lähemal ajal.

Djakarta, 17-8-2605.

Indoneesia rahva nimel: Soekarno - Hatta.

Nii, vennad ja õed!

Me oleme nüüd vabad!

Pole enam ühtegi köidikut, mis ikestaks meie kodumaad ja meie rahvast.

Sellest hetkest alates hakkame üles ehitama oma riiki! Sõltumatut riiki, Indoneesia Vabariiki, vaba, kindlat ja igavest.

Allahi abil, õnnistagu jumal meie sõltumatust!

Abito Marto Hardjono. Dokumentasi perdjungan pemuda Indonesia 1915-1950. Medan 1950, hal. 18-19.

Sukarno sõltumatuse väljakuulutamise iseloomust.

/214/ 1945.aasta 17.august, kell 10 hommikul, Pegangsaan Timuri tänav, maja nr. 56. Puna-valge lipp tõuseb Djakarta taevasse. See, mis toimus siin ning järgmistel päevadel kogu Indoneesias, oli revolutsiooniline sündmus. Sel päeval tühistati ju hollandi konstitutsioon, mis kuulutas Indoneesia Madalmaade Kuningriigi osaks. See sündmus pole revolutsiooniline ainult juriidiliselt ja poliitiliselt, ta on revolutsiooniline sündmus ka sotsiaalses mõttes. Indoneesia sõltumatuse väljakuulutamist me vaatleme ju kui esimest sammu revolutsiooniliste eesmärkide elluviimisel sotsiaalsete ümberkorralduste alal: ilma kapitalismita, senisest hoopis erinevatel printsiipidel rajatud ühiskondlik kord Indoneesias, sotsiaalse hüveolu ühiskondlik kord kui osa ülemaailmsest sotsiaalse hüveolu ühiskondlikust korrast. Me ei kuulutanud välja Indoneesia sõltumatust ainult väljakuulutamise fakti enda pärast, me ei loonud Indoneesia Vabariiki mitte ainult seepärast, et proklameerida uut riiki, vaid me käsitleme seda kui sotsiaal-revolutsioonilise võitluse algust, kui võitluse tingimust sotsiaal-revolutsioonilise põhimõtte elluviimise eest. Meie poolt loodud riigi konstitutsioon näitab selgesti oma revolutsioonilist suunitlust...

Meie konstitutsiooni preambulas räägitakse selgelt, et /215/ vabariik on loodud sotsiaal-revolutsiooniliste sihtide elluviimiseks! Sõltumatuse väljakuulutamine 17. augustil 1945 aastal on, nagu ma ütlesin eespool, esimeseks sammuks sotsiaal-revolutsiooniliste eesmärkide teostamisel. Ja esimene samm revolutsioonilise sihi teostamisel on revolutsiooniline samm! Ja selle sihi teostamine oli revolutsiooniliseks aktiks esimesest sammust viimaseni!

Koos sellega on varem teise rahvuse imperialistide poolt rõhutatud rahvuse vabastamine tõeline vabastamine, aga mitte "marioneti vabadus", see on revolutsiooniline sündmus, kuna

Seda ei saanud läbi viia konstitutsioonilisel teel, seda ei saanud konstitutsioonilisel teel, vastavalt mingile seadusele, teatud aastal ja kuul, teatud päeval ja kellaajal "organiseerida", "ette valmistada", "pidulikult üle anda". Imperialismi ikke all oleva rahva vabastamine on sündmus, mis on tihedasti seotud revolutsioonilise situatsiooniga maal. Aga sellist situatsiooni ei saa luua, aegsasti ette valmistada konstitutsioonilisel teel! Pigem hakkavad lehmad ja pühvlid lendama kui imperialistlik riik tegelema revolutsiooniliste tingimuste ettevalmistamisega, mis annavad vabanemise võimaluse rahvale, kellelt ta imes mahla välja, ekspuaterides teda omaenese hüveolu eesmärgil! Marx rääkis, et ükski klass ei loobu kunagi vabatahtlikult oma ülevõimust. Seepärast ongi rõhutatud rahva vabastamirevolutsiooniline sündmus. Kuid kas vabaduse sünni saadab suur verevalamine või mitte, see sõltub revolutsioonilisest olukorrast. Mitte verevalamine ei määra sündmuse revolutsioonilisuse või mitterevolutsioonilisuse, vaid tema olemus! Just reaktsioonilised elemendid valavad väga sageli palju verd!

Rõhutatud rahva vabastamine on sündmuseks kogu inimkonna vabastusrevolutsiooni käigus, lüüks kogu inimkonna vabastusrevolutsiooni ahelas. Järelikult on ta revolutsiooniline, aga mitte konstitutsiooniline. Kas tõesti sõltumatuse väljakuulutamine 17. augustil on konstitutsiooniline akt? Vastupidi, reaktsionäärid püüdsid meie sõltumatuse väljakuulutamist nurja ajada just konstitutsioonilisi põhjendusi /216/ kasutades! Nad vapustasid taevast ja maad, rünnates meie vabadust konstitutsioonilistelt positsioonidelt, nad löid häirekella, kutsudes maailma reaktsiooni üles redutseerima Indoneesia probleemi vaid konstitutsiooniliste "siseasjade" sfääri puutuvaks tühiseks küsimuseks! Kuid nad ei võinud saavutada edu, nad pidid vältimatult läbi kukkuma! Sest Indoneesia vabaduse sünnitas revolutsiooniline situatsioon, aga mitte konstitutsioonilised jõupingutused...

Сукарно. Сарина. Задачи женщин в борьбе Республики Индонезии. Москва 1961, стр. 214-216.

Indoneesia Vabariigi konstitutsioon (kinnitatud 18.aug.1945):

/310/ Preambula

/Selleks on Djakarta harta/

/311/ Esimene peatükk. VORM JA SUVERÄÄNSUS.

Artikkel 1

- (1) Indoneesia riik on unitaarne vabariik.
- (2) Suveräänsus kuulub rahvale ning ta viiakse täielikult ellu Konsultatiivse Rahvanõukogu poolt.

Teine peatükk. KONSULTATIIVNE RAHVANÕUKOGU.

Artikkel 2

(1) Konsultatiivne Rahvanõukogu koosneb Rahva Esinduskogu liikmetest ning piirkondade ja rühmituste delegaatidest, kes on valitud seadusega ettenähtud korras.

(2) Konsultatiivne Rahvanõukogu tuleb kokku riigi pealinnas vähemalt üks kord viie aasta jooksul.

(3) Konsultatiivse Rahvanõukogu kõik otsused võetakse vastu häälteenamusega.

Artikkel 3

Konsultatiivne Rahvanõukogu kinnitab põhiseaduse ning riigi kursi põhijooned.

Kolmas peatükk. RIIGI VALITSEMISVÕIM.

Artikkel 4

(1) Valitsemisvõim kuulub Indoneesia Vabariigi presidendile vastavalt põhiseadusele.

(2) Tema ülesannete täitmisel abistab presidenti asepresident.

/312/ Artikkel 5

(1) Presidendile kuulub koos Rahva Esinduskoguga seadusandlik võim.

(2) President kinnitab valitsuse määrused seaduste elluviimiseks vajalikul viisil.

Artikkel 6

(1) President peab olema sünnilt indoneeslane.

(2) President ja asepresident valitakse Konsultatiivse Rahvanõukogu poolt hääleteenamusega.

Artikkel 7

President ja asepresident on ametis viis aastat ja neid võidakse taasvalida.

Artikkel 8

Kui president oma volituste kehtivusajal sureb, astub ametist tagasi või ei saa oma ülesandeid täita, siis asendab teda tema ametiaja lõpuni asepresident.

Artikkel 9

Enne oma ametikohustuste täitmisele asumist annavad president ja asepresident Konsultatiivse Rahvanõukogu või Rahva Esinduskogu ees vastavalt oma usutunnistusele järgmise siira vandetöötuse või lubaduse:

Presidendi (asepresidendi) töötus:

"Allahi nimel töotan ma täita Indoneesia Vabariigi presidendi (asepresidendi) kohustusi võimalikult hästi ja õiglaselt, ustavalt kinni pidada Konstitutsioonist, ausalt ellu viia kõik seadused ja määrused ning teenida Kodumaad ja Rahvast".

Presidendi (asepresidendi) lubadus:

"Ma luban siiralt täita Indoneesia Vabariigi presidendi (asepresidendi) kohustusi võimalikult hästi ja õiglaselt, ustavalt kinni pidada Konstitutsioonist, ausalt ellu viia kõik seadused ja määrused ning teenida Kodumaad ja Rahvast".

Artikkel 10

President on maa-, mere- ja õhujõudude ülemjuhatajaks.

Artikkel 11

Rahva Esinduskogu nõusolekul kuulutab president sõda, sõlmib rahu ja kokkuleppeid teiste riikidega.

Artikkel 12

President kehtestab sõjaolukorra. Sõjaolukorra tingimused ja resultaadid määratakse kindlaks seadusega.

Artikkel 13

(1) President nimetab ametisse saadikud ja konsulid.

(2) President võtab vastu teiste riikide saadikud.

Artikkel 14

President annab armu, amnesteerib, tühistab /kohtuotsuseid/ ja rehabiliteerib.

Artikkel 15

President annab aunimetusi, ordineid ja teisi aumärke.

Neljas peatükk. KÕRGEM KONSULTATIIVNÕUKOGU.

Artikkel 16

(1) Kõrgema Konsultatiivnõukogu koosseis määratakse seadustega.

(2) Nõukogu on kohustatud vastama presidendi küsimustele ning ta võib teha valitsusele ettepanekuid.

Viies peatükk. RIIGI MINISTEERIUMID.

Artikkel 17

(1) Presidendi abistavad riigi ministrid.

(2) Ministrid määratakse ametisse ja vallandatakse presidendi poolt.

(3) Ministrid juhivad valitsusasutusi.

Kuues peatükk. PIIRKONDADE VALITSEMINE.

Artikkel 18

Indoneesia jaguneb suurteks ja väikesteks piirkondadeks, mille valitsemissüsteemi vorm määratakse kindlaks seadustega, silmas pidades ja arvestades nõupidamise printsiipi riigi valitsemissüsteemis ning traditsioonilisi õigusi eri iseloomuga piirkondades.

/314/ Seitsmes peatükk. RAHVA ESINDUSKOGU.

Artikkel 19

(1) Rahva Esinduskogu struktuur määratakse kindlaks seadustega.

(2) Rahva Esinduskogu tuleb kokku vähemalt üks kord aastas.

Artikkel 20

(1) Kõigil seadustel peab olema Rahva Esinduskogu sanktsioon.

(2) Kui Rahva Esinduskogu ei nõustu mingi seaduseelnõuga, siis seda eelnõu ei või enam esitada Rahva Esinduskogu samal istungjärgul.

Artikkel 21

(1) Rahva Esinduskogu liikmetel on seaduseelnõude esitamise õigus.

(2) Kui Rahva Esinduskogu poolt on eelnõu heaks kiidetud, kuid presidendi poolt mitte sanktsioneeritud, siis seda eelnõu ei või enam esitada Rahva Esinduskogule samal istungjärgul.

Artikkel 22

(1) Erakordselt kriitilistel asjaoludel on presidendil õigus anda valitsuse määrustele seaduste jõud.

(2) Need valitsuse määrused peavad saama sanktsiooni Rahva Esinduskogu järgmisel istungjärgul.

(3) Need valitsuse määrused tühistatakse, kui nad ei saa sanktsiooni.

Kaheksas peatükk. FINANTSKÜSIMUSED.

Artikkel 23

(1) Kulude ja tulude eelarve määratakse igal aastal kindlaks seadustega. Kui Rahva Esinduskogu ei kinnita valitsuse poolt esitatud eelarvet, siis valitsus viib ellu eelmise aasta eelarve.

(2) Kõik maksud riigi vajadusteks baseeruvad seadustel.

(3) Rahaühikute liigid ja väärtus määratakse kindlaks seadustega.

(4) Riigi finantsküsimused reguleeritakse edaspidi seadustega.

(5) Riigi rahanduse kontrollimiseks asutatakse Rahan-

duse Kontrollkomisjon, mille eeskirjad fikseeritakse seadustes. Tema kontrolli resultaadid tehakse teatavaks Rahva Esinduskogule.

/315/ Üheksas peatükk. KOHTUVÕIM.

Artikkel 24

(1) Kohtuvõimu teostavad Ülemkohus ja teised kohtuorganid vastavalt seadustele.

(2) Kohtuorganite struktuur ja kompetents määratakse kindlaks seadustega.

Artikkel 25

Kohtunikuks saamise ja kohtunikust vallandamise tingimused määratakse kindlaks seadustega.

Kümnes peatükk. RIIGIKONDSUS.

Artikkel 26

(1) Riigi kodanikeks on sünnilt indoneeslased ja teistest rahvustest isikud, keda seadused tunnistavad riigi kodanikeks.

(2) Riigikondsuse tingimused määratakse kindlaks seadustega.

Artikkel 27

(1) Riigi kõigil kodanikel on võrdne seisund seaduse ja valitsemise ees ning eranditu kohustus respektteeridaseadust ja valitsemist.

(2) Riigi igal kodanikul on õigus tööle ja mõõdukale elatustasemele.

Artikkel 28

Seadustega määratakse kindlaks liitumisse ühinemise ning koosolekute, suuliselt ja kirjalikult mõtete avaldamise jms. vabadused.

Üheteistkümnes peatükk. RELIGIOON.

Artikkel 29

- (1) Riik baseerub usul jumalasse.
- (2) Riik garanteerib igale elanikule vabaduse tunnista-
tada omaenda usku ja täita oma usukombeid.

/316/ Kaheteistkümnes peatükk. RIIGIKAITSE.

Artikkel 30

- (1) Riigi igal kodanikul on õigus ja kohustus võtta
osa riigi kaitsmisest.
- (2) Riigikaitseesse puutuvad tingimused määratakse kind-
laks seadustega.

Kolmeteistkümnes peatükk. HARIDUS.

Artikkel 31

- (1) Riigi igal kodanikul on õigus haridusele.
- (2) Valitsus töötab välja ja organiseerib seadustega
kindlaks määratud rahvusliku hariduse süsteemi.

Artikkel 32

Valitsus arendab indoneesia rahvuslikku kultuuri.

Neljateistkümnes peatükk. SOTSIAALNE HÜVEOLU.

Artikkel 33

- (1) Rahvamajandust juhitakse kollektiivselt vastastiku-
se abi printsibi alusel.
- (2) Riigi ja rahva elu jaoks tähtsad tootmisharud on
riigi käes.
- (3) Maa, maapõu ja veed on riigi omand ja neid kasuta-
takse rahva ühise hüveolu huvides.

Artikkel 34

Riik hoolitseb vaeste ja orbude eest.

Viieteistkümnes peatükk. LIPP JA KEEL.

Artikkel 35

Indoneesia Vabariigi lipuks on Punavalge.

Artikkel 36

Riigikeeleks on indoneesia keel.

/317/ Kuuetelstrükmes peatükk. PÕHISEADUSE MUUTMINE.

Artikkel 37

(1) Põhiseaduse muutmiseks on vajalik vähemalt 2/3 Konsultatiivse Rahvanõukogu liikmete kohalolek.

(2) Otsus võetakse vastu vähemalt 2/3 kohalolevate liikmete häältega.

Ajutised sätted

Artikkel 1

Indoneesia Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjon organiseerib ja teostab valitsemise üleandmise Indoneesia valitsusele.

Artikkel 2

Kõik riigorganid ja olemasolevad määrused funktsioneerivad seni, kuni vastavalt põhiseadusele luuakse uued.

Artikkel 3

Esmakordselt valitakse president ja asepresident Indoneesia Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni poolt.

Artikkel 4

Kuni vastavalt põhiseadusele moodustatakse Konsultatiivne Rahvanõukogu, Rahva Esinduskogu ja Kõrgem Konsultatiivnõukogu, teostab kogu võimu president Rahvuskomitee abiga.

Täiendav säte

(1) Kuue kuu jooksul pärast Suur-Ida-Aasia sõja lõppu viib Indoneesia president ellu kõik käesolvas põhiseaduses fikseeritud küsimused.

(2) Kuue kuu jooksul pärast moodustamist viib Konsultatiivne Rahvanõukogu läbi istungjärgu põhiseaduse kinnitamiseks.

Manusia dan masyarakat baru
Indonesia (Civics). Djakarta 1962,
hal.310-317.

Sukarno Indoneesia 1945.aasta konstitutsiooni iseloomust:

/236/ Kui deklareerida, et meie vabariigi konstitutsioon on täielikult sotsialistlik, siis pole see õige. Kuid samal ajal on ebaõige pidada teda täielikult kodanlikuks konstitutsiooniks.

Artikkel 33 kõlab:

"(1) Rahvamajandust juhitakse kollektiivselt vastastikuse abi printsiibi alusel.

/237/ (2) Riigi ja rahva elu jaoks tähtsad tootmisharud on riigi käes.

(3) Maa, maapõu ja veed on riigi omand ja neid kasutatakse rahva ülima hüveolu huvides".

Artikkel 34 kõlab:

"Riik hoolitseb kodutute laste ja vaeste eest".

Need artiklid kõrvaldavad täielikult konstitutsiooni "kodanliku" iseloomu. Just nendes artiklites on rajatud alus võitluseks kapitalismiga. Need artiklid panevad aluse sotsialismi ehitamisele. Meie konstitutsioon on /niisuguse/ riigi konstitutsioon, mille ühiskondlik kord asub vahepealsel positsioonil kapitalismi ja sotsialismi vahel, riigi, kes on veel jalgadega kodanlikus pinnases, kuid juba rase sotsialistlikust ühiskonnast ja kes järelkult mitte staatiliselt, vaid dünaamiliselt, liikudes vastu uuele korrale, võitleb uue korra eest. Meie riik kujutab endast riigi üleminekuvormi, riigi, kes teadlikult läheb seda teed, see tähendab, on revolutsiooniline riik."

Сукарно. Сарина. Задачи женщин
в борьбе Республики Индонезии. Москва
1961, стр. 236-237.

Indoneesia Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni (Panitia
Persiapan Kemerdekaan Indonesia) koosseis:

/14/ 7.augustil 1945.a. ametisse määratud liikmed:

1. Ir.Sukarno (esimees).
2. Drs.Mohammad Hatta (aseesimees).
3. Dr.Radjiman Wediodiningrat.
4. Ki Bagus Hadikusumo.
5. Oto Iskander Dinata.
6. Pangeran Surjohamidjojo.
7. Pangeran Purubojo.
8. Sutardjo Kartohadikusumo.
9. Prof.Mr.Dr.Supomo.
10. Abdul Kadir.
11. Drs.Yap Tjwan Bing.
12. Mr.Mohammad Amir.
13. Mr.Abdul Abbas.
14. Dr.Ratulangi.
15. Andi Pangeran.
16. Mr.Latuharhary.
17. Mr.Pudja.
18. A.H.Hamidan.
19. Suroso.
20. Abd.Wachid Hasjim.
21. Mr. Mohammad Hasan.

/16/ 18.augustil 1945.a. juurde koopteeritud
liikmed: 22. Wiranatakusumah.

23. Ki Hadjar Dewantoro.
24. Mr.Kasman Singodimedjo.
25. Sajuti Melik.
26. Mr.Iwa Kusuma Sumantri.
27. Mr.Achmad Subardjo.

Prof.Mr.A.G.Pringgodigdo. Perubahan kabinet
presidensiil mendjadi kabinet parlementer.
Jogjakarta s.a., hal.14,16.

Indoneesia Sõltumatuse Deklaratsiooni väljatöötamisest
16/17.augusti 1945.a. ööl osa võtnud isikud:

- /91/ 1. Sukarno.
2. Drs.Mohammad Hatta.
3. Mr.Subardjo.
4. M.Sutardjo.
5. Mr.Teuku M.Hasan.
6. Mr.Latuharhary.
7. Dr.Radjiman Wediodiningrat.
8. Dr.Mr.Amir.
9. Jusuf Kunto.
10. Dr.G.S.J.Ratulangi.
11. Mr.I.G.Ketut Pudja.

- /92/12. R.Öto Iskander Dinata.
13. Mr,Iwa Kusuma Sumantri.
14. Mr.Abbas.
15. Andi Pangeran.
16. Supeno.
17. K.Gunadi.
18. Semaun Bakri.
19. Sajuti Melik.
20. B.M.Diah.
21. Prof.Mr.Dr.Supomo.
22. Chairul Saleh.
23. Sukarni.
24. Dr,Samsi.
25. Dr.Buntaran.
26. Andi Sultan Dg.Radja.
27. Hamidan.
28. A.R.Ripai.

S.Kertapati. Sekitar proklamasi.

17 Agustus 1945. Djakarta 1961,hal.91-92.

Nõukogude sutorite seisukohti.

Ajaloodoktor A.A.Guber olukorrast Indoneesias 1945.aasta sügisel:

/149/ Indoneesia kommunistide kangelaslik osa vastupanuliikumise organiseerimisel soodustas nende mõju ja presitiivi kasvu rahvamassides, kuigi see asjaolu, et enne sõda polnud tugevat illegaalset kommunistlikku organisatsiooni, avaldas negatiivset toimet nii sõja ajal kui ka indoneesia rahva võitluses sõltumatuse eest pärast sõda.

Kuid vabastussõja iseseisvate kogemuste tähtsus indoneesia rahva demokraatlike jõudude koondumisele oli tohutu, hoolimata ülalmainitud olulisest, demokraatlike jõudude organiseerumist pidurdavast faktist. Just see asjaolu, et jaapani okupantide vastane võitlus toimus rahva seast pärit demokraatlike elementide juhtimisel, aga mitte kodanluse juhtimisel, avas võimalused sõltumatuse eest peetava võitluse edukaks ühendamiseks võitlusega tõeliselt demokraatlike überkorralduste eest.

Jaapani imperialismi krahh Nõukogude Armeel löökide all veel enne seda, kui Indoneesiasse suudeti koondada tunduvald kapitalistlike suurriikide relvastatud jõudusid, lõi soodsad tingimused Indoneesia sõltumatuse väljakuulutamiseks. Seejuures tekkis võimalus sõltumatuse eest peetava võitluse laialdase demokraatliku rinde realiseerimiseks...

Sõltumatuse väljakuulutamise momendil koondusid, näiteks Indoneesias ja Indohiinas, vabariigi über mitte ainult rahva demokraatlikud jõud, vaid ka pärismaise suurokodanluse esindajad ja isegi osa feodaalseid elemente.

Koloniaalmaade varakatele klassidele näis sõltumatuse väljakuulutamine sõja lõpumomendil just selle "ideaalse juhuse"na, millest nad olid unistanud: sõltumatus ilma revolutsioonita. Vabariigiga kiirustasid ühinema reakttsiooni-

lised /150/ elemendid, kes enne sõda ängistasid oma rahvast koos euroopa ja ameerika paremeestega, sõja ajal aga koos jaapanlastega, lootes sel teel säilitada vabariigis oma klassipositsioonid...

/151/ Indoneesias kuulutati välja sõltumatus ja vabariik 17.augustil 1945.a. Sõltumatus proklameeriti rahva nimel, kuid mitte Jaapani-vastase rahvusliku vabastusvõitluse juhtide poolt, nagu see toimus Vietnami, vaid okupatsioonirežiimi ajal legaalses seisundis olnud ja Jaapani krahhi momendil faktiliselt võimu juures osutunud poliitiliste liidrite poolt.

А.А. Губер. Индонезийский народ в борьбе за независимость. "Кризис колониальной системы. Национально-освободительная борьба народов Восточной Азии". Москва-Ленинград 1949, стр. 149-151.

Ajalookandidaat O.I.Zabozlajeva Sukarno 1.juuni 1945.aasta kõnest:

/31/ 1944.aasta lõpul hakati indoneeslasi määrama ametikohtadele kohalikes haldusorganites. 1.jaanuaril 1945.a. anti luba moodustada Sõltumatuse Ettevalmistamise Uurimiskomisjon, mis pidi hakkama töötama konstitutsiooni projekti kallal. "Sõltumatuse" andmine oli ette nähtud ainult Jaavale. See komisjon loodi 1.märtsil 1945.a. 62-liikmelisena Radjiman Wediodiningrati eesistumisel. Komisjoni tegevus arenes rahva rahulolematuse ja okupantidele vastupanu pideva tugevumise taustal. Jaapanlaste poolt välja õpetatud indoneesia sõdurid pöörasid relvad jaapanlaste endi vastu.

Maal vabastusliikumise tõusu, Euroopas demokraatlike jõudude poolt fašismi üle võidu saavutamise ning Jaapani seisukorra järsu halvenemise olukorras pidas Sukarno Sõltumatuse Ettevalmistamise Uurimiskomisjoni esimesel konverentsil 1.juunil 1945.a. kõne, mis on tuntud nimetuse all "Pantjasila /32/ sünd!". Selles kõnes esitas Sukarno tulevase sõltumatu Indoneesia riigi ideelised alused...

Selle esinemisega heitis Sukarno väljakurse Jaapani väejuhatusele. Sukarno nõudis "Indoneesiale viivitamatult vabaduse andmist" ja kutsus indoneesia rahvast üles arvestama Suure Oktoobrirevolutsiooni õppetunde, ühinema ja otsustavalt võitlema sõltumatuse saavutamise eest. "Vabadus või surm" - selliste sõnadega lõpetab Sukarno kõne.

Selle kõne poliitilist tähtsust on raske üle hinnata. Selles anti rahvusliku vabastusliikumise programm, mis ühendas Indoneesia elanikkonna kõiki kihte, kõiki seni hajutatud illegaalseid organisatsioone ühtse konkreetse eesmärgi - kogu endise Hollandi India territooriumil vaba, sõltumatu, ühtse, demokraatliku riigi loomise ümber.

Sõjarinnetel ahistatud Jaapan oli sunnitud /33/ minema uutele järeleandmistele. Juuni lõpul 1945.a. toimunud Uurimiskomisjoni teisel konverentsil teatati, et sõltu-

matuse ettevalmistamisega seotud küsimuste uurimine on lõpetatud ja konstitutsioon põhiliselt koostatud. Viidates sõjalise olukorra halvenemisele, nõudis Uurimiskomisjon Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni viivitamatut asutamist. 7.augustil anti luba Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni loomiseks kogu Indoneesia jaoks. See komisjon koosnes 28 inimesest, kes esindasid maa kõiki rajooni. Ettevalmistamise Komisjoni liikmed nimetati Jaapani võimude poolt, kuid arvestades nimetatud isikute mõju ja autoriteeti rahvuslikus liikumises. Komisjoni esimeheks sai Sukarno.

О.И. Забозлаева. Борьба индонезийского народа за упрочение независимости. "Республика Индонезия 1945-1960". Москва 1961, стр. 31-33.

/359/ Sukarno esinemine - see pole Jaapani võimude poole pööratud truualamlik petitsioon sõltumatuse andmiseks, vaid kirglik üleskutse kogu indoneesia rahvale ühineda ja otsustavalt astuda võitlusse oma kodumaa sõltumatuse eest, ja mitte kauges tulevikus, vaid just käesoleval ajal, "kaas-aegse sõja olukorras"... Sõltumatuse edukaks kättevõitmiseks pidas Sukarno vajalikuks /360/ mitte loota jaapani peremeeste "heldusele", vaid Indoneesia kõigi rahvaste üksmeelsele ja resoluutsele võitlusele...

Maal kujunenud revolutsioonilise situatsiooni olukorras ning hitlerliku Saksamaa kapituleerumisega seotud Jaapani nõrgenemise tingimustes, esines Sukarno kui rahvuslik juht, kes tugines rahva laialdasele toetusele ja Komisjoni enda liikmete tunduva hulga sümpaatiale. Sukarno poolt selles kõnes esile toodud viis printsiipi, mille eest ta kutsus võitlema, harmoneerisid nende püüdlustega, mis innustasid indoneesia

rahvast võitlusse , ning peegeldasid õigesti eelseisva rahvusliku revolutsiooni ajaloolisi ülesandeid. Just seepärast saigi Sukarnost paljudeks aastateks indoneesia rahva tunnustatud juht, ning mingid katsed mustata teda "jaapani agendina" ei suutnud kõigutada tema reputatsiooni ning Indoneesia laiade rahvamasside austust tema vastu.

О.И. Забозлаева. К вопросу о провозглашении независимости Индонезии 17 августа 1945 г. "Труды двадцать пятого международного конгресса востоковедов", т. IV. Москва 1963, стр. 359-360.

Ajalookandidaat L.M.Djomin sõltumatuse väljakuulutamise asjaoludest:

/197/ Jaapani välispoliitilise olukorra halvenemine sundis jaapani okupante indoneesia kodanlike natsionalistidega mängimise ja sõltumatuse andmise nõudmisele otsestest ja konkreetsest vastusest igati kõrvalehoidmise püüdluse poliitikalt üle minema selgematele sammudele.

Jaapani ülemjuhataja Kagu-Aasias marssal Terauti sai Tokiost instruksiooni alustada Indoneesia liidritega läbirääkimisi Indoneesiale teatud tingimustel sõltumatuse andmise üle. 6.augustil 1945.aastal kutsuti Sukarno, Hatta ja Radjiman (jaapanlaste poolt loodud Sõltumatuse Ettevalmistamise Uurimiskomisjoni esimees) Terauti staapi Saigoni, kuhu lennati Djakartast jaapani lennukil. See toimus kolm päeva enne seda, kui Nõukogude Liit astus sõtta Jaapani vastu...

/198/ Sukarno, Hatta ja Radjiman saabusid Saigoni 9.augustil - Nõukogude Liidu ja Jaapani vahel sõja alustamise päeval. Jaapani väejuhatus kavatses Indoneesiale sõltumatuse andmise ühe tingimusena esitada nõudmise, et sõjalise kokkupõrke korral Jaapani ja NSVL vahel astub Indoneesia välja Jaapani poolele, PETA armee aga lülitatakse Jaapani relvastatud tegevjõudude koosseisu. Kuid Nõukogude vägede hoogne pealetung Mandžuurias, Koreas ja Sahhalinil tegi mõttetuks edasise mängu indoneesia natsionalistidega. Läbirääkimised piirdusid vaid Indoneesia delegatsiooni mõne kohtumisega Terautiga, kes lubas, et Indoneesia saab sõltumatuse kuu lõpul.

14.augustil jõudsid Sukarno ja tema kolleegid tagasi Djakartasse ning leidsid seal eest pingelise olukorra. Indoneesia rahvas astus otsustavalt välja sõltumatuse saamise vastu jaapanlaste käest, kes võiksid esitada mõnesuguseid tingimusi, ja nõudis relvastatud väljaastumist. **Jaapani-vastased** organisatsioonid valmistusid aktiivselt vi-

mu haaramiseks.

Jaapani kapituleerimine 14.augustil ning Jaapani oku-
patsioonijõudude demoraliseerumine löid väga soodsa olukor-
ra massilisteks rahva väljaastumisteks, võimu haaramiseks.
Indoneesia rahvas desarmeeris Jaapani väeosasid, löi rah-
va võitlussalku, viis läbi massilisi mitinguid ja demonst-
ratsioone. Proletariaat ilmutas märkimisväärsed revolutsioonilist initsiatiivi, võttes /199/ kontrolli alla raud-
teetranspordi ja tööstusettevõttes. Ilma selle rahvamasside
võimsa revolutsioonilise tõusuta oleks olnud võimatu kuku-
tada jaapani kolonisaatorite iket, kuulutada välja sõltu-
matut Indoneesia Vabariiki ja võidelda inglise-hollandi
interventidega. Jaapani kapituleerumine kutsus jaapani oku-
pantide sead Indoneesias esile paanika ja nõutuse. Kartes
vägede laostumist ja indoneesia rahva Jaapani-vastaste väl-
jaastumiste tugevnenemist püüdis Jaapani väejuhatus mõne päe-
va jooksul varjata sõdurite ja rahva eest teadet kapitulat-
sioonist. Kuid sõnum sellest, et imperialistlik Jaapan on
tingimusteta kapituleerunud, levis juba samal päeval maa
kõigis nurkades. 14. augustil algasid kõikjal rahutused ja
rahvamasside väljaastumised. Ka Jaapani-vastased organisat-
sioonid läksid üle otsustavamatele tegudele. Juba 15. au-
gustil alustasid need organisatsioonid aktiivset tegevust
ühiste väljaastumiste ettevalmistamisel võimu haaramiseks.
Pegangsaan Timuri tänaval Djakartes, Bakterioloogialabora-
tooriumi hoone kõrval, kogunesid nõupidamiseks Sukarni, Kai-
guni ja õppurite gruppide esindajad. Sjahriiri grupi juht-
kond hoidus kõrvale osavõtust augustikuu väljaastumistest,
kuid tema grupi lihtliikmed ühinesid teiste gruppidega. Nõu-
pidamisest osavõtjate hulgas olid Wikana, D.N.Aidit, Chairul
Saleh, Djohar Nur ja teised isikud. Nõupidamine astus üks-
meelselt välja Indoneesia sõltumatuse väljakuulutamise ja
võõramaiste kolonisaatorite ikke kukutamise poolt, samuti
võttis vastu otsuse luua sidemed Sukarno ja Hattaga - Sõltu-
matuse Ettevalmistamise Komisjoni liidritega. Nõupidamine
määras nendega läbirääkimisteks volinikud: Wikana, Aidit,
Subadio ja Suroto Kunto.

Päeva lõpul jõudis volinike delegatsioon Sukarno maja juurde selsamal Pegangsaan Timuri tänaval. Sukarno majja olid sel ajal kogunenud Hatta, Subardjo, Iwa Kusumasumantri ja teised. Sukarno ja Jaapani-vastaste põrandaaluste organisatsioonide esindajate vahel algasid läbirääkimised. Esindajad nõudsid /200/ Indoneesia sõltumatuse viivitamatut väljakuulutamist ja tegid Sukarnole ettepaneku esineda sõltumatuse deklaratsiooniga. Sukarno hoidus selgest vastusest, konsulteerimata teiste rahvuslike liidritega. Vastuse valmistasid ette Hatta ja teised äärmiselt parempoolsed nationalistid. Hatta ise tuli Jaapani-vastaste organisatsioonide esindajate juurde ja teatas, et sõltumatuse viivitamatu proklameerimise ettepanekut polevat võimalik vastu võtta, kuna ei piisavat väljaastumiseks valmis olevaid jõudusid ja kuna tuleks minna suurtele materiaalsele kaotustele ja inimohvritele. Hatta nimetas Jaapani-vastaste organisatsioonide saadikuid "tulipeadeks". Vastuseks Hatta avaldusele ütles Wikana, et Jaapani-vastased organisatsioonid hakkavad tegutsema olenemata rahvuslike liidrite positsioonist.

Pärast neid läbirääkimisi jätkasid Jaapani-vastaste organisatsioonide esindajad nõupidamist. Nõupidamisest osavõtjad mõistsid teravalt hukka Hatta ja teiste temasuguste mihtetahtmise toetada masside revolutsioonilist initsiatiivi. Nõupidamine võttis vastu otsuse sõltumatuse kohese väljakuulutamise kohta, ootamata tema "annetamist" jaapanlaste poolt.

Lähtudes jõudude reaalsest asetusest rahvuslikus vabastusliikumises tunnustasid Jaapani-vastased organisatsioonid revolutsiooni liidriteks Sukarno ja Hatta inimesed, kellel olid erinevad poliitilised vaated ja kes tuginesid erinevatele sotsiaalsetele jõududele. Demokraatlikul tiival tuli arvestada kontrrevolutsiooni tulevase innustaja Hatta mõjuga mitte ainult seepärast, et tema järel käisid tol ajal rahvusriidega liitunud kompradooride ja mõisnike ringkonnad. Paljudele rahvuslikust vabastusvõitlusest lihtsavõtjatele, kes ei orienteerunud klassijõudude asetuse kee-

rukuses, oli Hatta sel ajal autoriteetseks rahvuslikuks liidriks.

Nõupidamisel avaldati kartust, et Sukarnot ja Hatta't võidakse areteerida, kuna okupandid teadsid, et mõlemad liidrid, hoolimata vaadete erinevusest, olid kõige tõenäolisemad poliitilised kujud, kes võiksid rahvuslike vastastustõudude nimel esineda sõltumatuse deklaratsiooniga. Oli karta, et jaapanlased kavatsevad Sukarnot ja Hatta't isoleerida Jaapani-vastasest liikumisest ning, varjates end nende /201/ nimega, ette võtta mõningaid aktsioone, mis võiksid takistada sõltumatuse väljakuulutamist. Seepärast võeti vastu otsus saata Sukarno ja Hatta kindla kaitse saatel Rengasdengklok'ki, kus võis kindel olla PETA armee kohalikule garnisonile. See ülesanne anti Sukarni'le, Sutjipto'le ja Jussuf Kunto'le.

16.augusti hommikul kell 4 sõitsid Sukarno ja Hatta jaapanlastelt röövitud autol linnast välja Rengasdengklok'ki, mis asetseb umbes 55 km ida pool Djakartat...

/204/ 16.augusti õhtul pöördusid Sukarno ja Hatta Rengasdengklok'ist tagasi Djakartasse. 16.augusti ööl vastu 17.augusti koostati sõltumatuse deklaratsiooni tekst, millega tutvusid Jaapani-vastaste organisatsioonide esindajad. Deklaratsioon kavatseti ette lugeda rahvarohkel miitingul Ikada väljakul. Kuid esialgne plaan muudeti repressioonide kartusel jaapani võimude poolt, kes ikka veel olid linnas peremeesteks. Jaapani-vastaste organisatsioonide, noorsoo ja pealinna üldsuse esindajad kogunesid Sukarno maja ette Pegangsaan Timuri tänaval. 17. augusti 1945.aasta hommikul kell 10 esines kogunenute ees Sukarno ja luges ette sõltumatuse deklaratsiooni teksti.

Л.М. Демин. Японская оккупация Индонезии (1942-1945 гг.). Москва 1963, стр. 197-204.

Ajaloodoktor A.B.Belenki sõltumatuse väljakuulutamisest:

/69/ Indoneesia allikad tõestavad seda, et Sukarno ja Hatta, kartes Indoneesia regulaarvägede puudumise tingimustes relvastatud konflikti jaapanlastega, elasid üle tõsiseid kõhklusi ja nõustusi sõltumatuse väljakuulutamisega vaid revolutsioonilise noorsoo tugeva surve all. Hatta katse lükata see asjaolu artiklis "Legend ja tegelikus" ümber tundub äärmiselt ebaeensvana. Samal ajal arvestasid Jaapani-vastaste pörandaaluste organisatsioonide liikmed Sukarno ja Hatta kolonialismivastase võitluse pikkade aastate kestel kätte võidetud suurt autoriteeti ning ei sõandanud minna sõltumatuse väljakuulutamisele ilma nende osavõtuta. Jaapani okupatsiooni perioodil kasvab Sukarno ja tema võitluskaaslaste populaarsus veelgi, kuna maa ühiskondlik arvamus ei hinnanud neid jaapanimeelsete tegelastena, vaid rahvuslike poliitikutena, kes olid osanud jaapanlasi petta ning Indoneesia sõltumatuse kättevõitmiseks tingimusi ette valmistada.

14.augustil saadi Djakartas teada Jaapani nõusolekust tingimusteta kapituleerida. 15.augusti õhtul toimus Bakterioloogialaboratooriumi aias Pegangsaan Timuri tänaval mitmesuguste pörandaaluste noorsoogruppide liidrite koosolek Õppurite Koondise esindaja C.Saleh'i eesistumisel. Sellest koosolekust osavõtjate hulgas olid ka kommunistid - Wikana, Aidit jt. Pörandaaluste gruppide juhtide nõupidamine võttis vastu kaks otsust: 1) Indoneesia sõltumatus tuleb välja kuulutada tema rahva poolt, mitte aga saada "kingitusena" Jaapani käest; 2) paluda Sukarnot ja Hattat sõltumatus viivitamatult välja kuulutada. Grupp koosolekust osavõtjaid ilmus Sukarno majja ja teatas temale nendest otsustest. Pärast seda, kui Sukarno oli nõupidanud mõne tema majas viibiva rahvusliku liidriga, teatas Hatta nõupidanud isikute nimel pörandaaluste gruppi-

de esindajatele, et sõltumatust ei saa välja kuulutada enne, kui ametlikult saavad teatavaks Jaapani kapitulatsioon ja Jaapani okupatsioonivõimude kavatsused. Põrandasluse esindajate uus nõupidamine Öppurite Koondise residentsis Tjikini tänaval otsustas siis Sukarno ja Hatta välja viia pealinnast, et arutada nendega sõltumatuse väljakuulutamise küsimust niisuguses kohas, kus jaapanlased ei saa neile avaldada mingisugust survet...

/70/ Rengasdengklok'is korraldati Sukarnole ja Hatta'le pidulik vastuvõtt. PETA garnison areteeris jaapani instruktorid ning jaapanimeelsed ametnikud ja heiskas Jaapani lipu asemele Indoneesia puna-valge lipu. Pärast läbirääkimisi Subardjo, Sukarni ja teistega nõustusid Sukarno ja Hatta pärast tagasijõudmist pealinna välja töötama ja avaldama Sõltumatuse Deklaratsiooni. Deklaratsiooni tekst töötati välja nõupidamisel ööl vastu 17. augustit millest võtsid osa ühelt poolt Sukarno, Hatta, Radjiman ja teiselt poolt C. Saleh'i ja Sukarni põrandaaluste gruppide esindajad.

Национально-освободительное движение в
Индонезии (1942-1965). Москва 1970,
стр. 69-70.

Õigusteadeuste kandidaat L.J.Dadiani sõltumatuse väljakuulutamise

/122/ Indoneesia okupeerimise perioodil Jaapani poolt organiseerisid Indoneesia patrioodid, kelle esimestes ridades olid kommunistid ja kommunistliku parteid sümpatiseerivad inimesed, illegaalse vastupanuliikumise, hoolimata Jaapani võimude verisest terrorist ja massilistest repressioonidest. Selle likkumisega oli seotud rida Indoneesia poliitikategelasi eesotsas Sukarnoga, kes taktikalistel kaalutlustel töötasid jaapani okupantide poolt loodud organites ja asutustes. Jaapani okupatsioonirežiimi vastasest võitlusest võtsid osa kõige erinevamad poliitilised grupid, kes pidasid silmas üpris erinevaid eesmärke.

Organisatsioon "Vaba Indoneesia Liikumine" ("Gerindom") eesotsas D.N.Aidit'i, M.H.Lukman'i /123/ ja S.Kertapati'ga, "Antifašistlik Liikumine" ("Geraf") eesotsas Widarta'ga, tööliste-raudteelaste põrandaalune organisatsioon, Wikana grupp, Sukarni grupp ja mõned teised võitlesid demokraatliku Indoneesia Vabariigi eest, mis aja jooksul asuks tõeliselt sotsialistliku arengu teele. Sjahriri-Sudarsono grupp, Hatta grupp ning teised organisatsioonid, keda juhtisid konservatiivsed ja mõõdukad tegelased, püüdsid pidurdada töötavate masside revolutsioonilist aktiivsust. Need grupeeringud tahtsid sõltumatut Indoneesiat näha kodanlik-demokraatliku vabariigina. Illegaalsetes gruppides üldreeglina puudus ühtsus ja käis arvamuste võitlus pahempoolsete, tsentrumi ja parempoolsete vahel. Jaapanivastaselt meelestatud indoneeslaste seas oli ka selliseid (peamiselt Hollandit teeninud koloniaalametnike ja feodaalide hulgas), keda täiesti rahuldas Hollandi mõnevõrra maskeeritud ülemvõimu taastamine Indoneesias.

Jaapani agressori lüüasaamist kiirendas oluliselt, nagu teada, NSV Liidu sõttaastumine militaristliku Jaapani vastu ja Nõukogude vägede poolt Kvantungi eliitarmee pu-

rustamine.

14.augustil 1945.a. tegi Jaapani valitsus avalduse kapituleerumise kohta. Samal päeval jõudsid Dalath'ist (Indohiina) Djakartasse tagasi Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni esimees Sukarno ja tema asetäitja Hatta, kes olid 9.augustil pidanud läbirääkimisi Jaapani armee juhatajaga Kagu-Aasias Terauti'ga Indoneesiale sõltumatuse andmise üle.

Sukarno ja Hatta, kes ei tundnud reaalselt jõudude vahekorda maal, rakendasid neil päevil ootamistaktikat, kuna kartsid, et võimu haaramise korral astub Jaapani okupatsiooniar mee välja Indoneesia patriootide vastu. Indoneesia revolutsiooniline noorsugu kasutas edukalt sel momendil kujunenud olukorda ning mõjustas Sukarnot ja Hatta't hülgama kõhklused ja välja kuulutama Indoneesia sõltumatust.

Л.Я. Дадзани. Образование независимой Индонезии и конституция 1945 года. "Ученые записки Института международных отношений. Выпуск 3. Серия юридическая". Москва 1961, стр. 122-123.

Ajaloodoktor A.A.Guber Indoneesia 1945.a.konstitutsioonist.

/152/ Püüdmata analüüsida konstitutsiooni tuleb märkida, et juba väljakuulutamise momendil demonstreeris ta ilmekalt Sukarno kui presidendi vaieldamatu autoriteedi kindlustamise taotlust. Presidendi võim oli vabariigis otsustav, vähemalt üleminekuperioodil. Konstitutsioon nägi ette minisrite määramise tema poolt ja vastutavuse tema ees, vetoõiguse jne.

Selle kõrval kajastas Indoneesia Vabariigi konstitutsioon teataval määral mitte üksnes laiade rahvamasside nõudmisi, kes olid oma õlgadel kandnud okupantidevastase võitluse kogu raskust, vaid ka rahvusliku kodanluse majanduslikku nõrkust. Rahvuslik kodanlus nägi kooperatsiooni ja riiklike ettevõtete laialdases arendamises, maa ja maapõue üle riikliku kontrolli kehtestamises vastupanu osutamise moodust imperialistlikule sissetungile Indoneesiasse.

Hinnates Indoneesia konstitutsiooni, mis võeti ajutise parlamendi poolt vastu enne rahvarinde poliitiliste parteide organisatsioonilist formeerumist, pole võimalik konstitutsiooni vastuvõtmise faktis endas näha tõendit Indoneesia varakate klasside võimest teostada rahvamasside progressiivseid demokraatlikke nõudmisi.

Konstitutsiooni kõige olulisemad paragrahvid fikseerivad: "Maa, maapõu ja veed on riigi omand ja neid kasutatakse rahva ühise hüveolu huvides" (art. 33, p.3); "riigi ja rahva elu jaoks tähtsad tootmisharud on riigi käes" (art.33, p. 2). Iseendast pole need sätted vastuolus Indoneesia varakate klasside huvidega, kuna enne sõda olid kõik mainitud tootmisharud Indoneesias välismaise monopolistliku kapitali käes....

Kuid tingimused Indoneesias, mis tegid võimalikuks ajutise konstitutsiooni vastuvõtmise kodanlike ja väikekodan-

like klasside esindajate poolt, avasid võimaluse võitluse arendamiseks rahvademokraatia eest isegi /153/ selle konstitutsiooni raamides tingimusel, et konstitutsioonis määratud abinõud viiakse ellu rahva demokraatlike jõudude poolt proletariaadi juhtimisel.

А.А.Губер. Индонезийский народ в борьбе за независимость. "Кризис колониальной системы. Национально-освободительная борьба народов Восточной Азии". Москва-Ленинград 1949, стр. 152-153.

Õigusteaduste kandidaat L.J.Dadiani Indoneesia 1945.aasta konstitutsioonist

/127/ Indoneesia Vabariigi 1945.aasta konstitutsioon on suure ajaloolise tähtsusega dokument.

Rida kodanlike autoreid, iseloomustades 1945. aasta konstitutsiooni, kinnitab, et ta võttis väga palju üle Ameerika Ühendriikide konstitutsioonist. Nii näiteks kirjutab Charles Wolf, kes oli aastail 1946-1947 Ameerika asekonsul Djakartas, oma raamatus "Indoneesia jutustus. Indoneesia Vabariigi areng ja struktuur", et USA konstitutsiooni kasutati justkui eeskujuna Indoneesia esimesele konstitutsioonile. Umbes samasuguses vaimus väljenduvad inglise autor D.Wehl ja ameerika jurist A.Schiller.

Omi seisukohti argumenteerides viitavad eelnimetatud autorid eelkõige vabariigi presidendi staatusele 17. augusti 1945.a. konstitutsiooni järgi. Tõepoolest, see konstitutsioon kehtestas Indoneesias presidentiaalse vabariigi: /128/ president oli mitte üksnes riigipea ja relvastatud jõudude kõrgem ülemjuhataja, vaid ta juhtis ka valitsust, ja tal olid suured õigused seadusandluse valdkonnas.

Kuid suure võimu koondamine presidendi kätte ei toimunud mitte seepärast, et Indoneesia 1945.a.konstitutsiooni autorid oleksid võtnud eeskujuks USA 1787.a. konstitutsioo-

ni, vaid konkreetsete spetsiifiliste tingimuste tõttu, mis kujunesid **Indoneesias pärast sõltumatuse väljakuulutamist**. Suure ja hästi relvastatud Jaapani okupatsiooniar mee asumine maal, peagi avalikule interventsioonile üle läinud Inglismaa, Hollandi ja USA agressiivsete ringkondade pidev surve ja provokatsioonid, majanduslik laos, mida süvendas imperialistidepoolne faktiline blokaad, Tan Malaka pahempoolse grupeeringu püüdlused võimu haaramiseks jne. - kõik see lõi üle 3000 saarest koosneval maal erakordselt keerulise olukorra ja nõudis tungivalt võimu kontsentreerimist ...

/150/ Presidendi laiad prerogatiivid 1945.aasta konstitutsiooni kohaselt ei kujuta meie arvates **ohtu** demokraatialle ja legalset alust isikliku või sõjalise diktatuuri kehtestamiseks eesotsas presidendiga. Seda juhul, kui presidendi staatust vaadelda terviklikult koos kõigi teiste kõrgemate riigiorganitega ja kui sellel ametikohal on niisugune progresiivne tegelane nagu, näiteks, Sukarno. Otsustav tähtsus on seejuures muidugi maa üldpoliitilisel olukorral, ning eelkõige, järjekindlalt demokraatlike jõudude positsioonil eesotsas Indoneesia Kommunistliku Parteiga.

Esimene Indoneesia konstitutsioon on harmooniline ja **lühike** dokument. Ta visandab ainult Indoneesia riigikorra kõige põhilisemad küsimused, minimaalselt 15 juhul viidates orgaanilistele seadustele, mis kuuluvad väljaandmisele tulevikus...

Indoneesia patrioodid nimetavad 1945.aasta konstitutsiooni täie õigusega revolutsiooni ja ühtsuse konstitutsiooniks.

Üksikud välismaa uurijad hindavad samuti 1945. aasta konstitutsiooni kõrgelt. Nii näiteks kirjutab prof. Kahin oma raamatus "Natsionalism ja revolutsioon Indoneesias": "Nähes ette vabadust laialdasteks sotsiaalseteks, majanduslikeks ja poliitilisteks muudatusteks, sai temast (konstitutsioonist - L.D.) peagi tohutu jõuga revolutsiooniline sümbol, pärast välismaise kontrolli kukutamist saabuva hea elu ennustaja".

Selleks, et diskrediteerida seda dokumenti ja kujutada temal baseeruvat riigikorda diktaatorliku ja antirahvuslikuna, deklareeriti ja deklareeritakse mõningates imperiaalistlikes ringkondades, et 1945.aasta konstitutsioon on "tehtud jaapanlaste poolt"... Need laimavad kinnitused on läbini autu iseloomuga ja väljendavad vaid kolonisaatorite raevu ja jõuetust seoses Indoneesia keeldumisega koopereerimast lääne võltsi /151/ "demokraatiat" ja riigi valitsemise uute vormide ja meetodite otsimisega.

Л.Я. Дадзани. Образование независимой Индонезии и конституции 1945 года. "Ученые записки Института международных отношений. Выпуск 3, Серия юридическая". Москва 1961, стр. 127-128, 150-151.

L I S A D

FAKTILISI ANDMEID.

A. Elanike arv:

Jaava ja Madura saartel 1942.a. 50.100.000, 1945.a. 50.000.000; nn. välisvaldustes 1942.a. 25.400.000, 1945.a. 26.530.000.

H.de Meel. Demographic dilemma in Indonesia. "Pacific Affairs", 1951, No.24, p.272.

Jaava ja Madura saartel 1940.a. 48 416 000, 1950.a. 50.456.000; nn. välisvaldustes 1940.a. 21 696 000, 1950.a. 26.115.000.

Statistical Pocket Book of Indonesia, 1959. Djakarta 1959, p. 11.

B. Toodang (tuhandetes tonnides):

	<u>1940.a.</u>	<u>1952.a.</u>	<u>1945.a.</u>
/102/ nafta	7939	3083	976
/83/ kautsuk	551	204	10
/19/ maapähkel	283	210	84
/20/ soja-oad	307	273	54
/140/ inglustinamaak	44	10	1

Производство важнейших товаров в капиталистических странах за 1929, 1933, 1937-1950 гг. Статистический справочник. Москва 1951, стр. 19, 20, 83, 102, 140.

C. Väliskaubandus (miljonites dollarites):

	<u>1937.a.</u>	<u>1946.a.</u>
/487/ eksport	548	58
/490/ import	265	106

Экономика капиталистических стран после второй мировой войны. Статистический сборник. Москва 1959, стр. 487, 490.

D. Jaapani okupatsiooni lõpul legaalselt tegutsenud Indoneesia noorsoo-organisatsioonide arvuline suurus:

/94/ "Rahvuskaart" (Keiboodan)	1 280 000
Noorsoorühmad (Pemuda)	600 000
"Rünnakrühmad" (Pelopor)	80 000
"Allahi Partei" (Hizbullah)	50 000
Üliõpilaste Ühing (Gakutotai)	50 000
Hulljulgete Komando (Barisan Berani)	
Mati)	50 000
Kodumaakaitsejad (PETA)	37 000
Tööpataljonid (Heihoo)	25 000

M.Ciechanowska. Indoneezja w walce o niepodlegość (1945-1949). Warszawa 1962, s.94.

MÕISTETE SELGITUSEKS.

Angkatan Muda ("Moor Sugupölv") - Jaapani okupatsioonivõimude poolt 1944.a. keskel loodud noorsoo-organisatsioon, mis peagi aga kujunes vastupanuliikumise nn. legaalse vormi üheks keskuseks.

Bung ("vend", "seltsimees") - meessoost isiku viisakas kõnetusvormel, kujunes revolutsioonipäevadel väga laialdaselt kasutatavaks võitluskaaslaste vahel.

Daerah ("rajoon", "piirkond") - Indoneesia administratiiv-territoriaalne üksus.

Indonésia Raja ("Suur Indoneesia") - indoneesia poeedi ja helilooja Wage Rudolf Supratman'i poolt loodud ja 27. okt. 1928 Indoneesia noorsoo II kongressil Indoneesia rahvuslikuks hümniks kuulutatud laul.

Kimigayo - Jaapani hümn.

Marhaenism - XX sajandi 20.aastail tekkinud õpetus, mis tuleneb sõnast "marhaen" ("lihtne inimene") ja mis seab esiplaanile võitluse imperialismi ja kolonialismi vastu, et "kindlustada lihtsatele inimestele hüveolu" ja saavutada "rahvuslik sotsiaalne demokraatia".

Pak (lühend sõnast "bapak" = "isa") - elatanud meessoost isiku austav kõnetusvormel.

Pantjadarma. pantja dharna ("viis kohustust") - Sukarno poolt 1944.a. formuleeritud põhimõtted, mis olid suunatud Indoneesia sõltumatuse kättevõitmisele Jaapani eglidi all.

Pantjasila ("viia printsipi") - Sukarno poolt 1945.a. formuleeritud põhimõtted, mis pidid kujunema Indoneesia Vabariigi filosoofilis-poliitiliseks aluseks.

PETA (Sukarêla Tentara Pembela Tanah Air - "Kodumaa Kaitsjate Vabatahtlik Armeel") - Jaapani okupatsioonivõimude poolt 1943.a. sügisel loodud ning Jaapani armeele abijõuna mõeldud Indoneesia relvastatud üksused, koosnesid 1945.a. sügisel 81 pataljoniist 600-800 inimest.

Ratu Adil ("Õiglase Kuninganna") - legendi kohaselt Kediri kuninga Djojoberjo (Djaja Bhaja) (1135-1157) poolt ette kuulutatud messias, kes pidi tooma indoneeslastele vabaduse, õnne ja õitsengu.

Sang Saka Merah Putih ("Punavalge Pärand") - Indoneesia riigi lipu nimetus.

Sendenbu - Jaapani propagandateenistus Indoneesias a.1942-1945. Juht: H.Simizu.

TEEMASID JA KIRJANDUST.

Teema 1: Jaapani okupatsioon Indoneesias (1942-1945).

Teema 2: Rahvuslik vabastusliikumine Indoneesias Teise maailmasõja aastatel.

Kirjandus: 1) V.I.Lenin. Rahvus- ja koloniaalküsimus. Tallinn 1957 .

2) Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Tallinn 1965.

3) Е.И. Гаранин. Военная оккупация в период второй мировой войны на Тихом океане. "Труды Военно-юридической Академии", т. IX, Москва 1950.

4) Д.И. Гольдберг. В.И. Ленин и Япония. Ленинград 1970.

5) А.Я. Дадзани. Управление и политический режим в Индонезии в период японской оккупации (март 1942 г. - август 1945 г.). "Ученые записки Института международных отношений. Вопросы государства и права зарубежных стран", вып. I. Москва 1960.

6) Л.Я. Дациани. Образование независимой Индонезии и конституция 1945 года. "Ученые записки Института международных отношений. Серия юридическая", вып. 3. Москва 1961.

7) Л.М. Демин. Японская оккупация Индонезии (1942-1945 гг.). Москва 1963.

8) Л.М. Демин. Восстание в Блитаре против японских оккупантов (февраль 1945 г.). "Колониализм и национально-освободительное движение в странах Юго-Восточной Азии". Москва 1972.

9) О.И. Забозлаева. Борьба индонезийского народа за упрочение независимости. "Республика Индонезия 1945-1960". Москва 1961.

10) История международного рабочего и национально-освободительного движения, ч. III. Москва 1966.

11) В.А. Масленников. В.И. Ленин и национально-колониальный вопрос. "Ученые записки Института международных отношений", вып. 2. Москва 1960.

12) Национально-освободительное движение в Индонезии (1942-1965). Москва 1970.

13) Р.Э. Севортян. "Армия защитников отечества": цели и результаты политики японского империализма в Индонезии (1943-1945). "Из истории стран Юго-Восточной Азии". Москва 1968.

Теема 3: Sukarno "viie printsiibi" (pantjasila) teke jaise-loom.

Теема 4: Indoneesia Vabariigi väljakuulutamine 17.aug.1945a.

Kirjandus: 1) V.I.Lenin. Rahvus- ja koloniaalküsimus. Tallinn 1957.

2) Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Tallinn 1965.

3) Д.Н. Айдит. Индонезийское общество и индонезийская революция. Москва 1958.

4) А.А. Губер. Индонезийский народ в борьбе за независимость. "Кризис колониальной системы. Национально-освободительная борьба народов Восточной Азии!". Москва-Ленинград 1949.

5) А.А. Губер. К вопросу об особенностях формирования классов и партий в колониальной Индонезии. "Ученые записки Академии общественных наук", вып. 33. Москва 1958.

6) А.А. Губер. Введение. "Республика Индонезия 1945 - - 1960". Москва 1961.

7) Л.М. Демин. Японская оккупация Индонезии (1942 - -1945 гг.). Москва 1963.

8) О.И. Забозлаева. К вопросу о провозглашении независимости Индонезии 17 августа 1945 г. Москва 1960 (также в книге: "Труды двадцать пятого международного конгресса востоковедов. Москва 9-16 августа 1960 г.", т. IV. Москва 1963).

9) Ньото. Октябрьская революция в России и августовская революция в Индонезии. Москва 1958.

10) Пробуждение угнетенных. Москва 1966.

11) Н.А. Симония. Буржуазия и формирование нации в Индонезии. Москва 1964.

12) Н. Симония. Путь индонезийской революции. "Азия и Африка сегодня", 1967, № 6.

13) Сукарно. Индонезия обвиняет. Сборник статей и речей. Москва 1956.

14) Сукарно. Сарина. Задачи женщин в борьбе Республики Индонезии. Москва 1961.

Тема 5: Indoneesia 1945.aasta konstitutsioon.

Kirjandus; 1) V.I.Lenin. Rahvus- ja koloniaalküsimus. Tallinn 1957.

2) Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Tallinn 1965.

3) А.А. Губер. Индонезийский народ в борьбе за независимость. "Кризис колониальной системы. Национально-освободительная борьба народов Восточной Азии". Москва-Ленинград 1949.

4) Л.Я. Дадзани. Образование независимой Индонезии и конституция 1945 года. "Ученые записки Института международных отношений. Серия юридическая", вып. 3. Москва 1961.

- 5) Мох. Джуана и Сулван. Государственный строй Индонезии. Москва 1959.
- 6) Конституции государств Юго-Восточной Азии и Тихого океана. Москва 1960.
- 7) Э.Х. Кямилев. Завоевание Индонезией независимости. Москва 1972.
- 8) Сукарно. Индонезия обвиняет. Сборник статей и речей. Москва 1956.
- 9) Сукарно. Сарина. Задачи женщин в борьбе Республики Индонезии. Москва 1961.

Märkus: Iga teema juures tuleb arvesse ka teiste teemade all näidatud kirjandus. Täiendav kirjandus (sealhulgas ka võõrkeelne) on antud nõukogude autorite monograafiates ja artiklites, mis on näidatud käesolevas loetelus.

SISUKORD:

Sissejuhatus. O. Klaassen. Revolutsioonilise situatsiooni iseloomust Indoneesias 1945. aasta sügisel.....	4
Esimene osa. Väljavõtteid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei dokumentidest.....	14
MLKP programm rahvuslikust vabadusliikumisest.....	14
MLKP Keskkomitee teesid "Vladimir Iljitš Lenini 100. sünni-aastapäevaks" rahvuslikust vabadusliikumisest	21
Leonid Iljitš Brežnev antiimperialistliku ühiste tähtsusest rahvuslikus vabadusliikumises.	23
Teine osa. Dokumente, mälestusi	25
Sidik Kertapati konverentsist villas "Isola".....	25
Sukarno Indoneesia valmisolekust sõltumatuseks...	26
Sukarno Indoneesia tulevase sõltumatuse aluste "viiest printsipiist" ("pantjasila").....	28
Djakarta Harta.....	33
Adam Malik Tjikini nõupidamisest ning Sukarno ja Hatta "röövimisest"	35
Dipa Nusantara Aidit Sukarno ja Hatta "röövimisest"	38
Sukarno kõne sõltumatuse väljakuulutamisel	39
Sukarno sõltumatuse väljakuulutamise iseloomust.	41
Indoneesia Vabariigi konstitutsioon	43
Sukarno Indoneesia 1945. aasta konstitutsiooni iseloomust	50
Indoneesia Sõltumatuse Ettevalmistamise Komisjoni koosseis	51
Indoneesia Sõltumatuse Deklaratsiooni väljatöötamisest osa võtnud isikud	52
Kolmas osa. Nõukogude autorite seisukohti	53
Ajaloodoktor A.A. Guber olukorrast Indoneesias 1945. aasta sügisel	53

Ajalookandidaat O.I.Zabozlajeva Sukarno 1.juuni 1945. aasta kõnest	55
Ajalookandidaat L.M.Djomin sõltumatuse välja- kuulutamise asjaoludest	58
Ajaloodoktor A.B.Belenki sõltumatuse välja- kuulutamisest	62
Õigusteaduste kandidaat L.J.Dadiani sõltuma- tuse väljakuulutamisest	64
Ajaloodoktor A.A. Guber Indoneesia 1945. aasta konstitutsioonist	66
Õigusteaduste kandidaat L.J.Dadiani Indonee- sia 1945. aasta konstitutsioonist	67
Lisad	70
Faktilisi andmeid	70
Mõistete selgituseks	72
Teemasid ja kirjandust	73

ПРОВОЗГЛАШЕНИЕ РЕСПУБЛИКИ ИНДОНЕЗИИ
На эстонском языке
Составитель О. Клаасен
Тартуский государственный университет
СССР, г. Тарту, ул. Одинокости, 18

Vastutav toimetaja P. Nurmekund
Korrektor G. Noppel

Paljundamisele antud 13. IX 1973. Rotaatoripaber,
30 x 42. 1/4. Trükipoognaid 5,0. Tingtrükipoognaid
4,65. Arvestuspoognaid 3,84. Trükiarv 150 eks.
ME 08824. Tell. nr. 854.

TRU rotaprint, ENSV, Tartu, Põlsoni tn. 14

Hind 14 kop.